

UiT Norges arktiske universitet

Det juridiske fakultet

Barns rett til beskyttelse mot at foreldrene offentliggjør bilder av barnet på sosiale medier.

Yvonne Bjørkamo

Masteroppgave i rettsvitenskap, JUR-3902, mai 2021

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
2	Barns behov for beskyttelse	3
2.1	FNs barnekonvensjon	4
2.2	Barneloven	6
2.2.1	Foreldreansvaret	6
3	Reglene som regulerer personvern	8
3.1	Internasjonal rett.....	8
3.1.1	Den europeiske menneskerettskonvensjonen.....	9
3.1.2	FNs Barnekonvensjon	13
3.2	Nasjonal rett	16
3.2.1	Kongeriket Norges Grunnlov	16
3.2.2	Personopplysningsloven.....	19
3.2.3	Åndsverkloven § 104	24
3.2.4	Barneloven	27
4	Samtykkekompetanse.....	30
4.1	Foreldres samtykkekompetanse	31
4.2	Barns samtykkekompetanse	33
4.2.1	Nektelsesrett	35
4.2.2	Barns medbestemmelsesrett	36
5	Grenser i barnevernloven og straffeloven	37
5.1	Barnevernloven	37
5.2	Straffeloven § 267	40
6	Avsluttende tanker.....	42
	Litteraturliste	46

1 Innledning

Oppgavens tema omhandler rettighetene barn har mot å bli eksponert på internett. Rettere sagt barns rett til beskyttelse mot at foreldre offentliggjør bilder av barnet på sosiale medier. Her må det vurderes hvilken beskyttelse både internasjonal og nasjonal lovgivning gir overfor foreldre som offentliggjør bilder av barnet sitt på sosiale medier. I tillegg må det vurderes om reglene rundt temaet harmoniserer, og hvorvidt barn er tilstrekkelig beskyttet mot en eventuell krenkelse.

Bakgrunnen for valg av tema er at flere rundt meg begynner å få barn, og med det kom eksponering av barn på sosiale medier. Noe jeg aldri har vært vant til tidligere, ble plutselig normalt. Siden jeg studerer rettsvitenskap, og har hatt både om FNs konvensjon om barnets rettigheter, barneloven og barnevernloven begynte jeg å stille spørsmål ved lovligheten av eksponeringen. Derfor har jeg valgt å fordype meg om temaet for å skrive masteroppgave om det.

Mange foreldre offentliggjør personlig informasjon, både i form av bilder og tekst, av barna sine på sosiale medier. Det kan både være hverdagslige bilder, men også skrytebilder som blir publisert på Facebook, Instagram, Tik Tok med mer. Noen foreldre publiserer oftere enn andre, og enkelte driver kommersiell virksomhet gjennom å publisere bilder av barna sine. Felles for alle er at bildet som publiseres blir gjort tilgjengelig for et ubegrenset antall mennesker og kan kopieres videre. Dette betyr at svært mange kan få tilgang til den personlige informasjonen som foreldrene offentliggjør. Det kan være bilder av barna i badekaret, bilder av barna som gråter eller bilder av barna som spiser. Bilder som før i tiden aldri hadde blitt vist til et ubegrenset antall mennesker. Da hadde man fotoalbum, hvor bildene ble plassert, som ble tatt frem i ny og ne. Av den grunn var det færre som fikk sett bildene. De som gjorde det, måtte komme på besøk og måtte ha interesse av å se bildene. Dette betyr at bilder som for eksempel en nabo eller en kollega tidligere aldri ville sett, blir nå offentliggjort på sosiale medier for allmennheten.

Dette kommer av at verden har digitalisert seg raskt. Selv om internett har eksistert i over 50 år, ble ikke sosiale medier et kjent begrep i Norge før Facebook ble tilgjengelig internasjonalt

i 2007.¹ Det betyr at læringskurven for sosiale medier har vært bratt, og kanskje vet man enda ikke alle konsekvensene det vil ha å offentliggjøre bilder på sosiale medier. Dette er fordi dagens generasjon er den første som vokser opp med sosiale medier, og dermed generasjonen som kan få privatlivet sitt offentliggjort på sosiale medier fra de er født.

Siden sosiale medier er et såpass nytt fenomen har kanskje ikke lovgiver rukket å henge med. Dette betyr at barns rettigheter overfor foreldre kan være dårligere enn de burde. Dermed er det viktig med en avklaring av hvilke rettigheter barn har, og eventuelt om de burde styrkes. Hvis det er slik at barn har rett til beskyttelse mot offentliggjøring av bilder på sosiale medier, oppstår det nemlig et problem hvis foreldrene ikke ivaretar personvernet deres godt nok.

Oppgaven tar for seg offentliggjøring av hverdagslige bilder av barn på sosiale medier. Dette betyr at bilder av kommersiell karakter, eller bilder som klart rammes av straffeloven, ikke er innenfor vurderingstemaet. Grunnen til denne avgrensingen er først og fremst at jeg vil belyse hvilke rettigheter barn har på generelt grunnlag mot eksponering på sosiale medier av sine foreldre. Siden de fleste foreldre publiserer hverdagslige bilder av barna sine på sosiale medier, vil oppgaven være mest treffende hvis disse vurderes istedenfor bilder til kommersielt bruk og bilder som helt klart er straffbare. I tillegg vil nok regelverket som vurderes, og hvordan regelverket skal tolkes endre seg hvis det er snakk om bilder til kommersielt bruk. På samme måte vil bilder som helt klart er straffbare allerede være vernet mot offentliggjøring. Imidlertid er det slik at selv om det er hverdagslige bilder som skal vurderes, vil det være naturlig å se på hvilke reaksjoner de mest ekstreme tilfellene av offentliggjøring av barna sine på sosiale medier kan føre til.

Temaet for oppgaven faller primært innenfor barnerettens område, men omhandler også personvern og menneskerettigheter. Både den europeiske menneskerettskonvensjon og FNs konvensjon om barnets rettigheter er en sentral del av oppgaven. Dette gir utgangspunkt for metodiske vurderinger, som tas opp etter hvert som de kommer. I tillegg skal barnekonvensjonen tolkes i lys av noen sentrale hensyn, herunder hensynet om barnets beste, barnets rett til å bli hørt, barnets rett til liv og utvikling og ikke-diskriminering. Dermed blir disse viktige momenter også i den videre vurderingen.

¹ Enli og Aalen (2018) femte avsnitt.

Først skal jeg ta for meg barns behov for beskyttelse, herunder hvorfor vi har særlige regler som beskytter barn og hvilke regler det er. Så skal jeg vurdere hvilke rettsregler som regulerer personvern og hvilken beskyttelse barn har mot at foreldre offentliggjør bilder av barnet på sosiale medier. Her blir først internasjonal lovgivning vurdert, før nasjonal lovgivning blir vurdert. Også forholdet mellom internasjonal og nasjonal lovgivning, og hvorvidt nasjonal lovgivning harmoniserer med internasjonal lovgivning behandles. Videre skal barns og foreldres samtykkekompetanse vurderes, både rekkevidden og betydningen av den. Så skal det vurderes hvilke tvangstiltak som kan benyttes i de ekstreme tilfellene hvor barns rettigheter blir krenket. Her kommer både barnevernloven og straffeloven til anvendelse. Før jeg til slutt kommer med mine avsluttende tanker og en rettspolitisk vurdering.

2 Barns behov for beskyttelse

Det er ingen tvil om at barn har et sterkt behov for beskyttelse. De er i en sårbar situasjon tidlig i livet, og trenger noen til å ta vare på og veilede dem. I Norge kom barneloven (bl.), slik vi hovedsakelig kjenner den i dag, i 1981. Tidligere lover om barns rettigheter omhandlet farskap og bidragsplikt. Imidlertid viste undersøkelser på tidlig 1900-tallet at barn født utenfor ekteskap hadde dobbelt så høy dødsrate enn barn født innenfor ekteskap.² Som reaksjon på dette kom de Castbergske barnelover hvor barn født i og utenfor ekteskap ble likestilt, hvor de begge hadde rett på fars etternavn og arv. I tillegg skulle bidragsplikten kreves inn av lensmann, og ikke lengre av moren selv, for å sikre at mor og barn fikk økonomisk støtte.³ Historisk sett var Norge langt foran sine naboland med likestilling av barn i og utenfor ekteskap, og allerede her ble barns rettigheter styrket.

Barneloven i dag gir langt sterkere rettslige vern enn den gang. Det er en følge av at Norge har underskrevet og ratifisert FNs barnekonvensjon (BK). I tillegg har Norge grunnlovfestet barns rettigheter under grunnlovsrevisjonen i 2014.⁴ Da ble en ny § 104 vedtatt, hvor barns rett til respekt overfor sitt menneskeverd ble fastsatt. I tillegg fastsettes det at barns synspunkter skal bli hørt i saker som omhandler dem selv, og meningen deres skal tillegges vekt etter alder og utvikling. Imidlertid er kanskje annet ledd av størst verdi, siden det her presiseres at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i saker som omhandler barn.

² Asland (2016) side 2.

³ Lønnå (2019) Arverett og bidragsplikt, tredje avsnitt.

⁴ Gisle, Moronski og Asland (2021) Barns rettigheter, første avsnitt.

Dette skal sikre barns rettigheter, slik at enhver sak som omhandler barn avgjøres med hensynet til barnets beste i grunn og ikke for eksempel det foreldrene vil eller tenker er best. I tillegg gir bestemmelsens tredje ledd myndighetene en plikt for å sikre barns utvikling. Dette betyr at myndighetene skal sørge for at barn har økonomisk, sosial og helsemessig trygghet.

2.1 FNs barnekonvensjon

Barnekonvensjonen ble vedtatt av De forente nasjoner den 20. november 1989 og fikk så stor oppslutning at alle land i verden, foruten USA, sluttet seg til den etter hvert.⁵ Konvensjonen ble basert på en erklæring FN vedtok 30 år tidligere, kalt FNs erklæring om barns rettigheter.⁶ Selv om menneskerettigheter allerede er fastsatt i den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), gir barnekonvensjonen barn krav på en særlig beskyttelse overfor sine menneskerettigheter.

Utgangspunktet er at statene som har sluttet seg til barnekonvensjonen, forplikter seg til å følge det som står i den. Det at så mange stater har skrevet under konvensjonen er positivt og styrker barns individuelle og internasjonale rettigheter. Imidlertid har stater mulighet til å reservere seg mot deler av innholdet i konvensjonen. Dette betyr at land kan velge å reservere seg mot de delene som de ikke er enige i, og dermed bare måtte følge de delene de enes om.⁷

De forente nasjoner har en egen barnekomite som overvåker barns rettigheter i de statene som har sluttet seg til konvensjonen. Komiteen ser både på hvordan barna har det og kommer med eventuelle anbefalinger om hvordan landene kan bedre barnas rettigheter.⁸

I tillegg til barnekonvensjonen, har FN i senere tid vedtatt tre tilleggsprotokoller. De to første kom i 2000, og er tilleggsprotokollen om barn i væpnet konflikt og tilleggsprotokollen om salg av barn og barneprostitusjon. I 2011 kom den siste tilleggsprotokollen som oppretter en klagemekanisme for barnekonvensjonen. Dette betyr at barn har mulighet til å klage inn staten når rettighetene deres brytes. Imidlertid er det slik at statene selv kan bestemme hvilke tilleggsprotokoller de vil signere. Dermed har Norge valgt å kun signere de to første, og ikke den siste tilleggsprotokollen.⁹

⁵ FN-sambandet (2020) Hva er FNs barnekonvensjon?

⁶ FN-sambandet (2020) Hva er FNs barnekonvensjon?

⁷ FN-sambandet (2020) Stater kan reservere seg mot deler av innholdet i barnekonvensjonen.

⁸ FN-sambandet (2020) Hva er FNs barnekonvensjon?

⁹ Meld. St. 39 (2015-2016) side 66.

Norge ratifiserte FNs barnekonvensjon den 8. januar 1991, og senere tilleggsprotokollene om barn i væpnet konflikt og salg av barn og barneprostitusjon.¹⁰ Dette betyr at Norge, herunder alle statsmaktene, er forpliktet til å følge den opp ved å for eksempel hvert femte år sende inn en rapport om barns situasjon til FNs barnekomite. I 2003 inkorporerte Norge barnekonvensjonen og ved motstrid skal bestemmelsene i konvensjonen og protokollene gå foran annen lovgivning.¹¹

I innledningen til barnekonvensjonen fremkommer det noen grunnleggende punkter som er utgangspunktet for at statene har blitt enige om barnekonvensjonen. Blant annet at den bygget på det FN i verdenserklæringen om menneskerettighetene fastslo, nemlig at barn har rett til særlig omsorg og hjelp.¹² I tillegg er det referert direkte til FNs erklæring om barns rettigheter, som sier at barn, både før og etter fødsel, har behov for ekstra beskyttelse og omsorg, også i form av lover, på grunn av sin manglende utvikling både fysisk og psykisk.¹³

FNs barnekonvensjon inneholder mange bestemmelser, som alle går ut på å sikre barns rettigheter. Blant annet definerer artikkel 1 hvem som er barn; alle under 18 år. Videre viser artikkel 2 at konvensjonen gjelder alle barn uavhengig av hvem man er og hvor man bor. Imidlertid kan konvensjonen deles inn i fire hoveddeler. Det er «*barns rett til liv og helse, barns rett til skolegang og utvikling, barns rett til omsorg og beskyttelse, og barns rett til deltakelse og innflytelse*»¹⁴

Barnekonvensjonen er også bygget på en rekke sentrale hensyn, som hensynet til barnets beste, barnets rett til å bli hørt, barnets rett til liv og utvikling, og ikke-diskriminering. Dette betyr at enhver bestemmelse må tolkes på bakgrunn av disse.¹⁵ Barnets beste er fastsatt i artikkel 3, hvor det fremkommer at det skal være et grunnleggende hensyn i alle saker som omhandler barn. Videre i artikkel 12 behandles barnets rett til å bli hørt. Her står det at barn skal få si sin mening, og den skal tillegges vekt utfra barnets utvikling og modenhet.

Imidlertid er det artikkel 16 som blir mest interessant videre i oppgaven. Den omhandler barns rett til privatliv og familieliv. Barn har altså rett til at ingen vilkårlig eller ulovlig skal blande seg inn i deres privatliv og familieliv, herunder deres hjem og korrespondanse. I

¹⁰ FN-sambandet (2020) Barns rettigheter i Norge.

¹¹ Menneskerettsloven § 3, jf. § 2, 4. punkt, bokstav a og b.

¹² BK innledning, punkt 4.

¹³ BK innledning, punkt 9.

¹⁴ Regjeringen (2020) annet avsnitt.

¹⁵ Regjeringen (2020) sjette avsnitt.

tillegg fremkommer det at barn skal sikres mot ulovlige angrep mot sin ære og omdømme, og at barnet har rett til lovens beskyttelse mot slikt.¹⁶ Bestemmelsen er ikke absolutt, noe som betyr at man kan gjøre inngrep i privatlivet til barn hvis det ikke er vilkårlig eller ulovlig. BK artikkel 16 vurderes videre i punkt 3.1.2.

2.2 Barneloven

Barneloven har en lang og viktig plass i norsk historie, som forklart under kapittel 2. Dagens barneloven er svært preget av FNs barnekonvensjon, siden Norge ratifiserte og inkorporerte den til norsk lov. I barneloven finner vi klare likhetstrekk til hensynene som er viktige i barnekonvensjonen. Blant annet blir barnets beste direkte trukket frem i §§ 43, 48 og 55.

Barneloven består av flere deler, herunder regler om fødselsmelding, fastsettelse av hvem som er foreldre, foreldreansvaret, samvær, fostringsplikt og rettergang i saker. Det viktigste punktet i denne oppgaven er foreldreansvaret.

2.2.1 Foreldreansvaret

Innholdet i foreldreansvaret beskrives i bl. § 30. Her deles foreldreansvaret opp i to; omsorgsplikten og bestemmelsesplikten. Først har foreldrene ansvar for den praktiske omsorgen som husrom, klær osv. Videre har de plikt til å oppdra barnet forsvarlig, forsørge barnet økonomisk og få barnet på skolen. Barnet skal blant annet oppleve trygghet, oppmerksomhet og kjærlighet, samt ha mulighet til å utforske og å være med andre. Imidlertid setter ikke loven opp en standard for hvordan omsorgen skal være, men hvis den er for dårlig kan barnevernet gripe inn etter barnevernloven kapittel 4.¹⁷

Den andre delen, bestemmelsesdelen, går ut på at foreldre har plikt til å ta diverse avgjørelser på vegne av barna sine. Bestemmelsesretten etter denne paragrafen gjelder personlige forhold, og ikke økonomiske.¹⁸ Ved økonomiske avgjørelser er det barnets verge som skal ta beslutninger på vegne av barnet, jf. vergemålsloven (vgml.) § 17. Imidlertid er det slik at barnets verge også er den som har foreldreansvaret overfor barnet, jf. vgml. § 16. Noe som er nyttig siden flere beslutninger gjerne er av både personlig og økonomisk karakter. Eksempler på personlige forhold, som omfattes av denne paragrafen, er hvor barnet skal bo, hva barnet

¹⁶ BK artikkel 16.

¹⁷ Sandberg (2018) note 70 annet avsnitt, tilhørende § 30.

¹⁸ Sandberg (2018) note 71 føreste avsnitt, tilhørende § 30.

skal ha på seg, hvor barnet skal gå på skole osv. Disse bestemmelsene begrenses imidlertid av barnets med- og selvbestemmelse etter bl. §§ 31 til 33.

Barnets med- og selvbestemmelsesrett betyr at barn har rett til å si sin mening før det blir tatt en avgjørelse om personlige forhold for barnet. Her skal det tas hensyn til hvor gammelt og modent barnet er, i forhold til hvor stor vekt deres synspunkt skal tillegges. Barn som er fylt 7 år, eller klarer å danne egne meninger om saken, skal få si sin mening. Men det er først når barnet har fylt 12 år at meningen skal tillegges stor vekt.¹⁹ Imidlertid er ikke barnet pliktig til å uttale seg, noe som må forklares for barnet, men det må tilrettelegges for at barnet føler det er trygt å dele synspunktet sitt.²⁰ Rettspraksis viser at hvis barn ikke får mulighet til å uttale seg om saker som omhandler dem, er det en saksbehandlingsfeil som kan føre til opphevelse.²¹ I HR-2017-18-U uttalte Høyesterett «*barns rett til å bli hørt er et grunnleggende krav til saksbehandlingen i saker om fast bosted*» og henviste videre til Grunnloven (Grl.) § 104 og BK artikkel 12. Denne saken omhandlet en anke i en sak om fast bosted som lagmannsretten hadde nektet å fremme. Imidlertid ble den opphevet siden barna ikke hadde fått muligheten til å uttale seg for lagmannsretten.²²

Hensynet til barnets beste fremkommer også i § 30 om foreldreansvaret. Dette ved at loven fastsetter at foreldreansvaret skal utøves ut fra barnets sine interesser og behov. Videre fastsetter paragrafen at barn ikke skal utsettes for vold, hverken fysisk eller psykisk, hverken som avstraffelse eller som ledd i oppdragelsen. Barneloven setter imidlertid ikke opp noen straff ved overtredelse, men straffeloven (strl.) §§ 271 og 272 omhandler vold og strl. §§ 282 og 283 omhandler mishandling i nære relasjoner.²³ Barnelovens forarbeid fastsetter at ingen form for fysisk avstraffelse er lov, selv ikke et klaps.²⁴ Psykisk vold er heller ikke lov. Dette gjelder alle mulige måter å skade eller krenke barnet på, uten at det blir bruk fysisk makt, hvor barnet sitter igjen med følelser som for eksempel frykt, skam, eller å ikke være elsket og ønsket.²⁵

¹⁹ Barneloven § 31.

²⁰ Sandberg (2018) note 78 fjerde avsnitt, tilhørende § 31.

²¹ HR-2017-18-U

²² HR-2017-18-U avsnitt 18.

²³ Sandberg (2018) note 75 første avsnitt, tilhørende § 30.

²⁴ Ot.prp. nr. 104 (2008-2009) punkt 6.7 side 37.

²⁵ Ot.prp. nr. 104 (2008-2009) punkt 6.7 side 39.

Videre i oppgaven når begrepet foreldre brukes, menes det de som er innehaver av foreldreansvaret overfor barnet.

3 Reglene som regulerer personvern

Retten til privatliv følger av Den europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel 8 og FNs konvensjon om sivile og politiske friheter (SP) artikkel 17. Denne retten står også sentralt i EUs personvernforordning, som ligger til grunn for vår nasjonale personvernlovgivning. Imidlertid er den overordnende rettslige forankringen av personvern i norsk rett Grl. § 102.²⁶ I tillegg til retten til privatliv, fastsettes det også at myndighetene skal sikre et vern om den personlige integritet. Gjennom de nevnte bestemmelsene fremkommer det både en positiv og en negativ forpliktelse for staten. Den positive forpliktelsen betyr at staten i en viss utstrekning må beskytte borgerne sine, og sikre at de ikke krenker hverandres personvern seg imellom. Den negative forpliktelsen er at staten ikke skal gjøre inngrep i privatlivet til borgerne sine uten hjemmel i lov, samt at staten skal respektere deres personvern.²⁷

For å vurdere hva som ligger i personvern, og utstrekningen av vernet må både internasjonal og nasjonal lovgivning tolkes. I første omgang tolkes internasjonal rett, for å vurdere hvilke rettigheter en har overfor at andre offentliggjør bilder av en på sosiale medier. Deretter må det vurderes om barn har et tilsvarende vern, som strekker seg til å også omfatte foreldres offentliggjøring av bilder av barnet. I andre omgang vurderes nasjonal rett, også sett i forhold til internasjonal rett. Herunder skal det vurderes hvordan barns rettigheter ivaretas, samt hvorvidt de er godt nok ivaretatt.

3.1 Internasjonal rett

En internasjonal konvensjon er en avtale mellom stater, hvor det fastsettes rettigheter for borgere og plikter for statene. Det finnes mange internasjonale konvensjoner, imidlertid er det den europeiske menneskerettskonvensjonen og FNs barnekonvensjon som er av betydning i denne oppgaven og som skal drøftes videre.

Norge har ratifisert og inkorporert konvensjonene, og etter menneskerettsloven (mrl.) § 2 første punkt, jf. § 3 skal de gjelde som norsk lov og ha forrang ved motstrid. Dette betyr at

²⁶ Wessel-Aas og Ødegard (2018) side 29.

²⁷ Wessel-Aas og Ødegard (2018) side 30-31.

den europeiske menneskerettskonvensjonen og FNs barnekonvensjon har stor betydning for norsk rett, og at tolkningen av konvensjonene har betydning for norske borgere.

3.1.1 Den europeiske menneskerettskonvensjonen

Den europeiske menneskerettskonvensjonen er en internasjonal avtale mellom 47 medlemsland som fastsetter menneskerettigheter for alle mennesker, uavhengig av kjønn, alder, nasjonalitet, legning osv.²⁸ Konvensjonen pålegger staten å gjennomføre og opprettholde menneskerettighetene for de menneskene som er innenfor statens jurisdiksjon. Det er altså staten som skal beskytte menneskerettighetene overfor en eventuell krenkelse. Derfor er det staten som er pliktsubjekt og kan dømmes for brudd på menneskerettighetene.²⁹

Den 4. november 1950 ble konvensjonen vedtatt, og tre år senere trådte den i kraft³⁰. Konvensjonen er bygget på FNs verdenserklæring om menneskerettighetene fra 1948, og har som formål å gjennomføre erklæringens bestemmelser.³¹ Videre skal konvensjonen gjennom å opprettholde og videreføre menneskerettighetene, skape større enhet mellom medlemmene i Europarådet.³² Til slutt fastsettes det at den beste måten å opprettholde menneskerettighetene på er gjennom et politisk demokrati og en felles forståelse og etterlevelse av rettighetene.³³ En konsekvens av dette er at medlemslandene ikke kan velge hvilket innhold menneskerettighetene skal ha, men at de gjennom konvensjonen får en felles forståelse og etterlevelse.³⁴ Dette er i tillegg grunnen til at Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD) eksisterer.

I tillegg til konvensjonen finnes det flere tilleggsprotokoller. Norge har ratifisert alle, utenom to. Dette er tilleggsprotokoll 12 om forbud mot diskriminering og tilleggsprotokoll 16 om kompetanse for EMD til å komme med rådgivende uttalelser.³⁵

Den europeiske menneskerettskonvensjonen beskytter sivile rettigheter, samt noen økonomiske og politiske. Blant rettighetene som beskyttes er det retten til liv, jf. artikkel 2, rett til rettferdig rettergang, jf. artikkel 6, og retten til privatliv og familieliv, jf. artikkel 8.

²⁸ Gursli-Berg og Sjursen (2020) første avsnitt.

²⁹ FN-sambandet (2021) Hva er et menneskerettighetsbrudd?

³⁰ Gursli-Berg og Sjursen (2020) annet avsnitt.

³¹ EMK innledning, annet avsnitt.

³² EMK innledning, tredje avsnitt.

³³ EMK innledning, fjerde avsnitt.

³⁴ Gursli-Berg og Sjursen (2020) Fortalen til EMK.

³⁵ Gursli-Berg og Sjursen (2020) Tilleggsprotokoller.

Siden den europeiske menneskerettskonvensjonen ikke beskytter alle rettigheter, må den suppleres med rettigheter fra andre konvensjoner. For eksempel verner konvensjonen alle menneskerettigheter, men har ingen spesiallovgivning i forhold til særlige utfordringer som for eksempel barn og funksjonshemmede har. Derfor må man supplere med andre konvensjoner for å oppklare konkrete spørsmål³⁶ – i dette tilfellet FNs barnekonvensjon ved spørsmål som omhandler barn.

I denne oppgaven er det EMK artikkel 8 som er av større betydning. Artikkelenes første ledd fastsetter som følge; *“Everyone has the right to respect for his private and family life, his home and his correspondence.”*³⁷ Altså har alle rett til respekt for sitt privatliv, familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse. Unntaket kommer i andre ledd, hvor offentlig myndigheter kan gjøre inngrep hvis de har hjemmel i lov og inngrepet er nødvendig i et demokratisk samfunn for å ivareta viktige formål. Denne artikkelen tilsvarende artikkel 12 i FNs verdenserklæring om menneskerettigheter. Imidlertid er det her også fastsatt at ingen skal utsettes for vilkårlig angrep på ære og anseelse, og at loven skal beskytte mot slike angrep.

Artikkel 8 verner altså retten til privatliv, herunder familieliv, hjem og korrespondanse. For å forstå hva som ligger i bestemmelsen, må man tolke begrepene *«right to respect»* og *«private life»*. I rett til respekt ligger det både et vern mot myndighetenes inngrep, men også en plikt for staten til å sikre rettighetene til sine innbyggere.³⁸ Begrepet *«privat life»* er vanskeligere å definere; det er vidt og dekker flere forskjellige forhold. EMD fastsetter at det hverken er nødvendig eller ønskelig å fastsette innholdet i privatliv, men at det ikke bare kan dekke den innerste sirkelen og må i noen grad dekke retten til å etablere og utvikle kontakt med andre mennesker.³⁹ I tillegg fastsetter EMD at begrepet privatliv ikke må tolkes strengt⁴⁰, og at hvis man tolker begrepet innskrenkende vil det gi mulighet for ulikheter, ved å ekskludere de som faller utenfor⁴¹. I senere dommer som omhandler artikkel 8 har EMD anerkjent omdømme og ære som del av retten til respekt for sitt privatliv.⁴²

³⁶ Gursli-Berg og Sjørusen (2020) Rettigheter som ikke inkluderes.

³⁷ EMK artikkel 8 første ledd.

³⁸ Møse mfl. (2017) note 68 første avsnitt, tilhørende EMK artikkel 8.

³⁹ Niemietz v. Germany avsnitt 29.

⁴⁰ Amann v. Switzerland avsnitt 65.

⁴¹ Demades v. avsnitt 32.

⁴² A. v. Norway avsnitt 64 med videre henvisning til nyere dommer.

Siden vernet i EMK artikkel 8 står sterkt og skal tolkes vidt, må det redegjøres for om den også beskytter mot at andre offentliggjør personlig informasjon av andre på sosiale media.

I Von Hannover v. Germany (No. 2) uttalte EMD følgende; «*The Court reiterates that the concept of private life extends to aspects relating to personal identity, such as a person's name, photo, or physical and moral integrity...*»⁴³ Altså er et bilde av en person en del av det som regnes som privatlivet og dermed vernes det av denne retten. Imidlertid legges det til grunn at personen på bildet må være identifiserbar for at retten skal kunne gjøres gjeldende. Spørsmålet blir dermed om retten til privatliv også regulerer offentliggjøring av bildet.

EMD tar for seg vurderingen om hvorvidt retten til privatlivet verner offentliggjøring av bilder i Von Hannover v. Germany. Denne saken omhandlet offentliggjøring av samtlige bilder av prinsesse Caroline av Monaco. Spørsmålet som ble vurdert var om de tyske ukebladenes publiseringer var i strid med hennes rett til privatliv etter EMK artikkel 8. Bildene var både av henne alene, samt med kjæresten og barna, tatt mens de gjorde forskjellige private aktiviteter blant annet som å spise på restaurant og ri på hest.⁴⁴ EMD uttalte følgende:

*«As in other similar cases it has examined, the Court considers that the publication of the photos and articles in question, the sole purpose of which was to satisfy the curiosity of a particular readership regarding the details of the applicant's private life, cannot be deemed to contribute to any debate of general interest to society despite the applicant being known to the public»*⁴⁵

Det første man kan trekke ut fra dette avsnittet er at selv om prinsessen er en offentlig person, så er det grenser for hvor mye pressen kan publisere av hennes privatliv. Det andre man kan trekke ut fra dette er at retten vektlegger personvernet opp mot allmenn interesse og pressens ytringsfrihet. I gjeldende sak la retten vekt på bildenes funksjon, som var å tilfredsstille nysgjerrigheten til en gruppe lesere, og dermed var de ikke av offentlighetens interesse. Dermed konkluderte EMD med at publiseringen av bildene var et brudd på prinsessens privatliv etter EMK artikkel 8. Altså fastsetter dommen at EMK artikkel 8 beskytter mot offentliggjøring av bilder av enkeltpersoner.

⁴³ Von Hannover v. Germany (No. 2) avsnitt 85.

⁴⁴ Von Hannover v. Germany avsnitt 11-17.

⁴⁵ Von Hannover v. Germany avsnitt 65.

Imidlertid klaget prinsesse Caroline Tyskland inn til EMD for brudd på hennes privatliv etter artikkel 8 enda en gang. Denne gangen hadde ukeblader publisert bilder av henne på skiferie, med tilhørende artikkel om at hennes far var veldig syk og trengte hjelp hjemme.⁴⁶ I denne saken fastsatte EMD at det måtte foretas en interesseavveining mellom retten til privatliv og om bildene hadde allmennhetens interesse.⁴⁷ Retten kom til følgende:

« ... The Court can therefor accept that the photos in question, considered in the light of the accompanying articles, did contribute, at least to some degree, to a debate of general interest. It would reiterate, on this point, that not only does the press have the task of imparting information and ideas on all matters of public interest, the public also has a right to receive them»⁴⁸

EMD konkluderte dermed at artikkelen tilhørende bildene hadde allmennhetens interesse siden den omhandlet prinsesse Carolines syke far, nyheter som ukebladet hadde i oppgave å fremme og som allmennheten hadde rett til å få vite om. Denne gangen veide den allmenne interessen tyngre enn prinsesse Carolines privatliv, og EMD fastsatte på bakgrunn av dette at publiseringen av bildene ikke var et brudd på hennes privatliv.

Ut fra de overnevnte dommene konkluderes det med at EMK artikkel 8 gir et generelt vern mot offentliggjøring av bilder av enkeltpersoner. Det tolkes slik at artikkel 8 verner vidt, og at man heller må vurdere hva som må tåle offentliggjøring gjennom en interesseavveining mellom retten til privatliv og allmennhetens interesse.⁴⁹ Dette gjøres ved en helthetsvurdering av ytringsfriheten opp mot retten til privatlivet, se blant annet Lillo-Stenberg and Sæther v. Norway.⁵⁰ Her må det presiseres at en kjent person nok i større grad må tåle offentliggjøring enn en privatperson. Dette siden allmennhetens interesse nok er større når det gjelder kjente personer og hva som skjer i livene deres, enn en alminnelig privatperson.

Videre blir spørsmålet om det å offentliggjøre noe gjennom et ukeblad er det samme som å publisere noe på sosiale media? En naturlig språklig forståelse av å offentliggjøre noe er å gjøre det tilgjengelig for allmennheten. Når noe publiseres på sosiale media kan alle som følger den brukeren se det, og dele det videre. I tillegg hvis profilen er åpen, har alle tilgang

⁴⁶ Von Hannover v. Germany (No. 2) avsnitt 15-20.

⁴⁷ Von Hannover v. Germany (No. 2) avsnitt 110.

⁴⁸ Von Hannover v. Germany (No. 2) avsnitt 118.

⁴⁹ Wessel-Aas og Ødegard (2018) side 48 og 49.

⁵⁰ Lillo-Stenberg and Sæther v. Norway avsnitt 37-43.

til bildet. Også tatt den teknologiske utviklingen over de siste tiårene i betraktning, er det mer normalt å lese ukeblad på nett enn i papirform. I tillegg bruker de fleste mediehusene sosiale medier for å nå ut til lesere og reklamere for sine artikler. Konklusjonen blir dermed at å publisere noe på sosiale medier betyr at det offentliggjøres allment.

Konklusjonen er at artikkel 8 beskytter mot at man offentliggjør informasjon om andre på sosiale media. Siden den europeiske menneskerettskonvensjonen fastsetter rettigheter for alle mennesker, inkludert barn, gjelder dette vernet også for dem. Spørsmålet blir videre om barn har et sterkere vern etter FNs barnekonvensjon.

3.1.2 FNs Barnekonvensjon

Som allerede fastsatt har alle rett til respekt for sitt privatliv etter EMK artikkel 8. Barn har i tillegg et lignende vern i BK artikkel 16. Første ledd lyder som følge; «*No child shall be subjected to arbitrary or unlawful interference with his or her privacy, family, home or correspondence, nor to unlawful attacks on his or her honour and reputation*»⁵¹

Her blir barns rett til privatliv fastsatt i FNs barnekonvensjon, noe som viser hvor sterkt vern barn har. For i tillegg til retten etter EMK artikkel 8, er det altså valgt å presisere vernet i barnekonvensjonen også. I tillegg til retten til privatliv, har barn også etter BK artikkel 16 uttrykkelig vern overfor deres ære og omdømme. Videre blir det også fastsatt at barn har krav på lovens beskyttelse mot vilkårlig eller ulovlig inngrep i deres privatliv.⁵² Det skal videre vurderes om barns rett til privatliv også beskytter mot at foreldre offentliggjør bilder av barn på sosiale medier, for så å vurdere hvorvidt nasjonal lovgivning eventuelt beskytter denne retten.

Det finnes få rettskilder å støtte seg på ved tolkningen av BK artikkel 16. Dette kommer av at man hverken har noen avgjørelser å se til eller en *general comment* om artikkelen utarbeidet av FNs barnekomite.⁵³ Denne komiteen skal overse at barns rettigheter blir opprettholdt og kommer med anbefalinger til den enkelte stat hvis de ser behovet for det. I tillegg kommer komiteen med såkalte *general comments*, som er kommentarer til hvordan en artikkel skal

⁵¹ BK artikkel 16, første ledd.

⁵² BK artikkel 16, annet ledd.

⁵³ Smith (2011) side 112.

tolkes. Imidlertid er utgangspunktet at tolkningen av barns rett til privatliv må gjøres i lys av barnets beste og barnets rett til medvirkning.⁵⁴

FNs barnekomite skriver følgende i deres fjerde *Concluding Observation* (03.03.2010) til Norge;

«The Committee is concerned at information that parents may violate their children's right to privacy when revealing the particulars of their children's lives on webpages, sometimes in order to support positions in custody conflicts. The Committee recommends the State party to mandate the Norwegian Data Inspectorate to prevent parents and others to reveal information about children which violates children's right to privacy and is not in their best interests»⁵⁵

Her fastsetter altså FNs barnekomite at når barn blir eksponert på sosiale medier, så kan det være et inngrep i deres rett til privatliv. Siden begrepet som blir brukt er *«particulars of their children's life»*, viser det at bekymringen dekker alle former for personopplysninger, herunder bilder. Videre fremkommer det at barnekomiteen anbefaler at Datatilsynet gis myndighet til å forhindre at foreldre eller andre publiserer informasjon som bryter med barnets rett til privatliv og som ikke er til barnets beste.

I juridisk teori fremkommer det at *«artikkel 16 beskytter barn fra enhver mediedekning som fratår barnet retten til privatliv og/eller som skader dets ære eller omdømme. Her vil ofte private ordninger, som spredning på Internett eller via sosiale medier, være skadelige – men også vanskelige å regulere.»⁵⁶* I tillegg fastsettes det at artikkel 16 omfatter krenkelser av alle typer av den personlige integritet og retten til privatliv, også personopplysninger.⁵⁷ Til slutt har EMD, som nevnt tidligere, fastsatt at et bilde av en privatperson er en personopplysning.⁵⁸

Altså kan publisering av bilder av barn på sosiale medier være i strid med barns rett til privatliv og kan anses som skadelig for barnets ære og omdømme. Sistnevnte er viktige momenter, som underbygger retten til privatliv spesielt på sosiale medier. Man kjenner ikke til konsekvensene et bilde kan ha senere i livet for barnet før det blir publisert. Bilder fra barna var små kan hentes frem for å brukes til mobbing, de kan ha negativ virkning for

⁵⁴ Grønvold og Hendis (2014) side 17.

⁵⁵ Barnekomiteens fjerde *Concluding Observation* til Norge avsnitt 28 og 29.

⁵⁶ Høstmælingen, Kjørholt og Sandberg (2020) side 151.

⁵⁷ Smith (2011) side 113.

⁵⁸ Von Hannover v. Germany (No. 2) avsnitt 85.

jobbmuligheter eller helseforsikring, og i verste fall kan bildene ende opp hos pedofile. Dette er også en av grunnene til at bilder av barn publisert på sosiale medier sjeldent kan fastsettes å være i overensstemmelse med hensynet til barnets beste. For i tillegg til de negative konsekvensene som kan komme i ettertid fra andre, kan det også være skadelig for barnets selvbilde og barnets mulighet til å skape sin egen identitet på sosiale medier. Med dette menes det at barn kan bli fanget av hvordan foreldrene har fått barnet til å fremstå på sosiale medier, spesielt hvis barnet ser på seg selv på en annen måte og derfor vil fremstå annerledes. I tillegg handler det om at man gir alle andre tilgang til hverdagslige øyeblikk, som veldig få ellers hadde vært vitne til. Som for eksempel hvis man legger ut bilde av barna ved middagsbordet, bilde av barna i badekaret eller bilde av barna under leggetid.

Selv om barns rett til privatliv omfatter offentliggjøring av bilder på sosiale medier, vil hvert enkelt tilfelle måtte tolkes opp mot hensynet til barnets beste og barnets medvirkningsrett. Hensynet til barnets beste er en vurdering som blir forskjellig for hvert enkelt barn, selv om det er flere argumenter som er sammenfallende for alle barn. Imidlertid er barns rett til medvirkning i større grad lovfestet, og kan gi barnet mulighet til å samtykke til publisering av bilder på sosiale medier, noe vi kommer tilbake til i punkt 4.2.

Til slutt må det vurderes om bestemmelsen også beskytter mot at foreldre offentliggjør bilder av barn på sosiale medier. Juridisk teori fastsetter at BK artikkel 16 også gjelder hvis foreldre krenker sine egne barns rettigheter.⁵⁹ Noe som er rimelig siden barn har rett til privatliv, uavhengig av hvem som kan krenke den retten. Siden bestemmelsen er generell og beskytter mot at andre kan offentliggjøre bilder av barn, må den også gjelde barnets foreldre.

BK artikkel 16 beskytter altså mot at foreldre kan offentliggjøre bilder av barna sine på sosiale medier.

Siden Norge har underskrevet, ratifisert og gitt forrang til FNs barnekonvensjon har tolkningen av konvensjonen mye å si for nasjonal rett. Siden tolkningen av barnekonvensjonen viser at barn har sterkt vern overfor sitt privatliv og vern mot at foreldre offentliggjør bilder av barna sine på sosiale medier, blir konsekvensen at norske barn også har et slikt vern og det skal dermed gjenspeiles i nasjonal lovgiving. Dermed skal det videre

⁵⁹ Smith (2011) side 113.

drøftes hvorvidt nasjonal lovgivning beskytter barn tilstrekkelig mot at foreldre offentliggjør bilder av barna sine på sosiale medier.

3.2 Nasjonal rett

Etter å ha tolket internasjonal rett og konkludert med at både EMK artikkel 8 og BK artikkel 16 setter opp et vern mot at foreldre kan offentliggjøre bilder av barna sine på sosiale medier, må det videre vurderes om nasjonal lovgivning gir et tilstrekkelig vern. Her må det først vurderes hvilke regler vi har som regulerer forholdet, og i fall barn har bedre rettigheter, må disse også tolkes. Til slutt må det vurderes om barns rettigheter blir godt nok ivaretatt, samt foreta en rettspolitisk vurdering.

3.2.1 Kongeriket Norges Grunnlov

Som fastsatt tidligere er den overordnede rettslige forankringen av personvern i norsk rett Grl. § 102. Imidlertid er den overordnede bestemmelsen som omhandler barns personvern Grl. § 104. Den fastsetter en rekke rettigheter for barn, blant annet deres rett til respekt for sitt menneskeverd, med- og selvbestemmelsesretten, at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn og deres vern om sin personlige integritet.⁶⁰

Det er imidlertid § 104 tredje ledd første punktum som er av størst interesse for denne oppgaven. Her fastsettes det at «*barn har rett til vern om sin personlige integritet.*» Men hva ligger i uttrykket personlig integritet? Menneskerettsutvalget⁶¹ har beskrevet det slik;

«Det vil være innlysende at vernet om den personlige integritet omfatter rett til beskyttelse mot alvorlige integritetskrenkelser som vold, mishandling og seksuell utnyttelse. Men også mindre alvorlige inngrep i den personlige integritet kan være omfattet, for eksempel utidig og unødvendig innblanding i barnets privatliv. I all hovedsak vil de mindre inngripende forholdene imidlertid være regulert av en grunnlovsbestemmelse om retten til respekt for privatliv.»⁶²

Her fastsettes det hva som ligger i personlig integritet, men også at de mindre inngripende forholdene reguleres av Grl. § 102. Siden mindre inngripende forhold blir beskrevet som

⁶⁰ Grunnloven § 104.

⁶¹ Menneskerettsutvalgets rapport om menneskerettigheter i Grunnloven.

⁶² Dokument 16 (2011-2012) side 193.

utidig og unødvendig innblanding i barnets privatliv, vil nok det å legge ut et bilde av barnet sitt på sosiale medier vurderes etter dette forholdet. Dermed er det Grl. § 102 med henvisning til Grl. § 104 som må vurderes i forhold til om foreldre kan offentliggjøre bilder av barna sine på sosiale medier.

Grl. § 102 fastsetter at alle har rett til respekt for sitt privatliv, samt familieliv, hjem og korrespondanse. Denne bestemmelsen er formulert på bakgrunn av EMK artikkel 8 og SP artikkel 17. Siden Grl. § 102 den overordnede personvernrettighetsbestemmelsen i norsk rett, omhandler den derfor enhvers rett til privatliv og personvern. Retten til privatliv verner en rekke rettigheter, blant annet er det et vern mot spredning av informasjon om personlige forhold eller av privat karakter.⁶³ Siden et bilde av en person er vurdert som en personopplysning og faller innenfor personvernet⁶⁴, og bestemmelsen beskytter mot spredning av slike opplysninger, vil Grl. § 102 beskytte mot at andre offentliggjør bilder av enkeltpersoner på sosiale medier. Også hvis foreldre publiserer bilder av sine egne barn på sosiale medier.

Av bestemmelsen fremkommer det ingen unntak i retten til privatliv, men rettspraksis fastsetter at inngrep kan gjøres etter en alminnelig forholdsmessighetsvurdering.⁶⁵ Denne vurderingen må gjøres med utgangspunkt i «*de beskyttede individuelle interessene på den ene siden og de legitime samfunnsbehovene som begrunner tiltaket på den andre*»⁶⁶

Imidlertid vil det være to beskyttede rettigheter som står opp mot hverandre i vår sak. Barns rett til privatliv vil være på den ene siden og foreldres ytringsfrihet vil være på den andre. Ytringsfriheten er grunnlovsfestet i § 100. Den er ikke absolutt, og opphører der den krenker andres rettigheter eller er straffbar. EMD og Høyesterett har fastsatt en praksis for å vurdere om en krenkelse er vernet av privatlivet eller lovlig etter ytringsfriheten.⁶⁷ I denne vurderingen blir de beskyttede rettighetene veiet opp mot hverandre og to momenter står sentralt i vurderingen. Først må man se på hvor stort inngrep det er i retten til privatliv, altså hvor stor krenkelsespotensialet er. Så må man se på hvor stor offentlig interesse ytringen har, og om den er berettiget.⁶⁸

⁶³ Kierulf (2015) note 239A3 femte avsnitt, tilhørende § 102.

⁶⁴ Personvernforordning artikkel 4 nr. 1.

⁶⁵ Rt. 2014 s. 1105 avsnitt 28.

⁶⁶ Rt. 2015 s. 93 avsnitt 60.

⁶⁷ Se Von Hannover v. Germany (No. 2).

⁶⁸ Kierulf (2015) note 239A3 sjuende ledd, tilhørende § 102.

Krenkelsespotensialet ved å legge ut hverdagslige bilder av barn på sosiale medier kan være stort. Dette er uavhengig av om barnet vet om at bildet blir lagt ut på sosiale medier eller ikke. Nettopp fordi barn, avhengig av alderen, ikke klarer å forstå konseptet og konsekvensene av at et bilde blir lagt ut for offentligheten. I tillegg til dette kan heller ikke foreldre nødvendigvis se for seg alle konsekvensene et bilde kan ha for fremtiden. Bildet kan bli brukt mot barnet på forskjellige måter, herunder mobbing, i jobbsøking osv. Videre kan også barnet selv endre mening om bildet jo eldre barnet blir. Kanskje synes ikke barnet det er like kult å ha masse bilder av seg selv fra de var yngre på sosiale medier når barnet først forstår hva betydningen av det er. I tillegg til dette har man heller ingen kontroll på hvem som får tilgang på bildet eller om det blir kopiert og publisert andre plasser. Bildet kan i verste tilfelle ende opp i ulovlige settinger, som igjen kan sette barnet i fare.

Hvis ytringsfriheten skal veies tyngre enn retten til privatliv, er det avgjørende hvor stor offentlig interesse ytringen har. For å kunne vurdere dette har EMD satt opp noen relevante momenter;

«Contribution to a debate of general interest ... How well known is the person concerned and what is the subject of the report? ... Prior conduct of the person concerned ... Method of obtaining the information and its veracity ... Content, from and consequences of the publication ... Severity of the sanction imposed»⁶⁹

Altså er første moment hvorvidt personen det gjøres inngrep i privatlivet til er godt kjent. Dette er fordi jo mer kjent en person er, jo større offentlig interesse kan personen ha. Imidlertid handler denne oppgaven om foreldre som offentliggjør bilder av sine barn på sosiale medier. Vanlige barn kan ikke regnes som å være kjente personer, og dermed kan heller ikke hverdagslige bilder av barn ha stor offentlig interesse. Som betyr at ytringsfriheten må vike for retten til privatliv. Dermed blir resten av momentene underordnede og kommer ikke til anvendelse.⁷⁰

Dermed verner Grl. § 102, jf. § 104 barn mot at foreldre offentliggjør bilder av de på sosiale medier, på lik linje med EMK artikkel 8 og BK artikkel 16. Siden Grunnloven har høyere rang

⁶⁹ HR-2019-2038-A med referanser til Axel Springer AG v. Germany avsnitt 89-95.

⁷⁰ HR-2019-2038-A avsnitt 31.

enn annen lovgivning, blir spørsmålet videre om lovgivning med lavere rang også beskytter mot at foreldre offentliggjør bilder av barn på sosiale medier.

3.2.2 Personopplysningsloven

Siden vi så langt har sett at både EMK artikkel 8, BK artikkel 16 og GrL § 102, jf. § 104 beskytter mot at foreldre kan offentliggjøre bilder av barna sine på sosiale medier, er det neste naturlige steg å vurdere personopplysningsloven og dens utstrekning.

I 2018 vedtok Norge en ny personopplysningslov (popplyl.) med hensikt å gjennomføre EUs personvernforordning, General Data Protection Regulation (GDPR). Det overordnede målet til forordningen er å sikre vern av personopplysninger, ved å blant annet harmonisere lovgivningen i EU og EØS og sikre fri utveksling av personopplysninger mellom landene.⁷¹ Norge har inkorporert EUs personvernforordning i sitt lovverk og fastsatt forrang i situasjoner ved motstridende bestemmelser.⁷²

Personopplysningsloven regulerer innhenting og bruk av personopplysninger. Gjennom bestemmelsene er det fastsatt en rekke plikter og rettigheter. Pliktene gjelder for virksomhetene, kalt behandlingsansvarlig og rettighetene gis enkeltpersoner, kalt registrerte.⁷³ Loven er delt i to, først kommer de nasjonale reglene hvor de norske tilpasningene fastsettes, så kommer EUs personvernforordning. Denne er også delt i to, og inneholder en fortale, som skal hjelpe anvender å tolke artikkelene, og artikkelene selv.⁷⁴

Siden personvernforordningen gir staten muligheten til å lage egne tilpassinger til enkelte av reglene i forordningen, er det de nasjonale reglene som vurderes i slike situasjoner.

3.2.2.1 Saklig virkeområde

Personopplysningslovens saklige område fremkommer av § 2 første ledd. Her fastsettes det at *«loven gjelder ved helt eller delvis automatisert behandling av personopplysninger og ved ikke automatisert behandling av personopplysninger som inngår i eller skal inngå i et register»*⁷⁵ Denne definisjonen er vid, generell og teknologinøytral, og dermed dekker loven

⁷¹ Regjeringen (2018) fjerde avsnitt.

⁷² Personopplysningsloven § 2 fjerde ledd, jf. EØS-loven § 2.

⁷³ Datatilsynet (2019) b annet avsnitt.

⁷⁴ Datatilsynet (2019) b forholdet mellom lov, forordning og fortale.

⁷⁵ Personopplysningsloven § 2 første ledd.

alle tilfeller av behandling av personopplysninger.⁷⁶ Likevel må hjemmelen forstås i sammenheng med personvernforordningen artikkel 4, hvor det fastsettes en rekke definisjoner av sentrale begreper.

Personopplysninger er informasjon om en fysisk person, hvor personen kan direkte eller indirekte indentifiseres ved hjelp av visse faktorer. Eksempler på dette kan være navn, fødselsnummer eller særlige fysiske trekk som gjør personen identifiserbar.⁷⁷ I Case C434/16 fastsetter EU-domstolen at personopplysninger skal tolkes vidt og dekker således all informasjon om personlig data.⁷⁸ Videre defineres behandling som enhver handling som gjøres med personopplysninger.⁷⁹ Som definisjonen tilsier må begrepet behandling forstås vidt, og dekker i grunnen all behandling av personopplysninger. Til slutt definerer forordningen register som en samling av personopplysninger som er tilgjengelig etter visse kriterier.⁸⁰

Det må så fastsettes om deling av bilder på sosiale medier faller innenfor lovens saklige virkeområde.

Siden personopplysninger skal tolkes vidt og dekker det som kan identifisere en person, må dette også gjelde bilder. I forhold til en beskrivelse av særegne fysiske trekk, er et bilde enda lettere å identifisere en person med, siden bildet gir en bedre representasjon om hvordan personen ser ut og hvilke særpreg den personen eventuelt måtte ha.

Videre skal også begrepet behandling defineres vidt. Siden bilder av en fysisk person er en personopplysning, betyr det at all behandling av det bildet reguleres av loven. Ser vi på definisjonen av behandling satt opp i artikkel 4 nr. 2 nevnes det blant annet alle former for tilgjengeliggjøring. Men hva legges i ordet tilgjengeliggjøring? En naturlig språklig forståelse av ordet er å gjøre noe tilgjengelig for allmenheten. Enten gjennom å legge det ut i offentlige register, skrive noe i avisen eller publisere noe på sosiale medier.

⁷⁶ Skullerud mfl. (2019) side 138.

⁷⁷ Personvernforordning artikkel 4 nr. 1.

⁷⁸ Case C-434/16

⁷⁹ Personvernforordning artikkel 4 nr. 2.

⁸⁰ Personvernforordning artikkel 4 nr. 6.

Til slutt må personopplysningene samles i et register og siden det defineres som en samling av personopplysninger, kan dette tolkes som en profil på sosiale medier med bilder av flere forskjellige personer.

Popplyl. § 2 dekker i hovedsak offentliggjøring av bilder på sosiale medier.

Imidlertid fastsettes det to unntak i popplyl. § 2 annet ledd. Unntaket av interesse er bokstav a, som omhandler «*personopplysninger som utføres av en fysisk person som ledd i rent personlige eller familiemessige aktiviteter*». Det er videreført fra og ordrett lik den norske oversatte personvernforordningen. Siden unntaket må anses å ha samme innhold både i personvernforordningen og i personopplysningsloven, vil fortalen som forteller hvordan forordningen skal tolkes også gjøre seg gjeldende på unntaket i personopplysningsloven.

Personvernforordningens fortale punkt 18 fastsetter;

«This Regulation does not apply to the processing of personal data by a natural person in the course of a purely personal or household activity and thus with no connection to a professional or commercial activity. Personal or household activities could include correspondence and the holding of addresses, or social networking and online activity undertaken within the context of such activities. However, this Regulation applies to controllers or processors which provide the means for processing personal data for such personal or household activities»⁸¹

Her fremkommer det at forordningen ikke får anvendelse hvis en fysisk person behandler personopplysninger i forbindelse med rent personlige eller familiemessige aktiviteter. Videre fastsettes det at hvis aktivitetene har tilknytning til forretningsvirksomhet, så kan ikke unntaket gjøres gjeldende. Altså hvis man tjener penger på å legge ut bilder av barna sine på sosiale medier vil personopplysningsloven uansett komme til anvendelse. Imidlertid er oppgaven avgrenset til å ikke gjelde slike tilfeller.

Videre nevnes det noen eksempler på hva rent personlig og familiemessige aktiviteter kan være. Her fremkommer det blant annet korrespondanse, føring av adresselister og aktiviteter på sosiale nettverk. Selv om fortalen nevner sosiale nettverk som eksempel på unntaket, kan man ikke uten videre fastsette at alle aktiviteter på sosiale medier faller innenfor unntaket.

⁸¹ Personvernforordning fortalepunkt 18.

Siden unntaket er direkte videreført fra europaparlaments- og rådsdirektivet 95/46/EF, vil tolkninger EU-domstolen har gjort forbindelse med den forrige personopplysningsloven fortsatt gjøres gjeldende. Unntaket er vurdert følgende i Case C101/01;

«That exception must therefore be interpreted as relating only to activities which are carried out in the course of private or family life of individuals, which is clearly not the case with the processing of personal data consisting in publication on the internet so that those data are made accessible to an indefinite number of people»⁸²

Her fremkommer det at hvis personopplysninger gjøres tilgjengelig for alle på sosiale medier, så faller det ikke innenfor unntaket rent personlig eller familiemessige aktiviteter. Altså er det personkretsen som får tilgang til personopplysningene som er avgjørende for om behandlingen av personopplysningene faller innenfor unntaket eller ikke.

Videre fastsetter juridisk teori tre momenter som må vurderes opp mot hver enkelt behandling. Disse momentene er tilknytningen mellom den som behandler personopplysningene og den registrerte, om behandlingen påfører noen negative konsekvenser for den registrertes privatliv og om personopplysningene spres utenfor nærmeste omgangskrets krets.⁸³ Også her fastsettes det at hvis *«personopplysningene spres til et større eller udefinert antall personer, for eksempel publiseres på det åpne internett, kan det neppe hevdes at behandlingen skjer for personlige eller familiemessige aktiviteter»⁸⁴*

Dermed er det viktigste som trekkes ut fra disse kildene at det er personkretsen som får tilgang til personopplysningene som er avgjørende for om unntaket kommer til anvendelse eller ikke. Har man for eksempel en åpen konto på sosiale medier, hvor et udefinert antall personer får tilgang til bildet, så vil ikke unntaket komme til anvendelse selv om man legger ut et bilde av sitt eget barn. Imidlertid blir vurderingen annerledes hvis man har en lukket konto, da blir vurderingen mer kompleks og de resterende momentene får større betydning for utfallet. Imidlertid blir dette noe som må vurderes opp mot hver enkelt behandling/offentliggjøring, og det kan dermed ikke fastsettes ett enkelt svar.

Konklusjonen blir dermed at hvis man legger ut bilder av barna sine på åpne kontoer på sosiale medier, så gjøres ikke unntaket seg gjeldende og personopplysningsloven kommer til

⁸² C-101/01 avsnitt 47.

⁸³ Skullerud mfl. (2019) side 141-142.

⁸⁴ Skullerud mfl. (2019) side 142 annet avsnitt.

anvendelse. Videre beror det på en helhetsvurdering av hver eneste behandling, i forhold til om bilder lagt ut på lukkede kontoer faller innenfor lovens virkeområde eller omfattes av unntaket.

Videre vurderes tilfellene hvor offentliggjøring av barn på sosiale medier omfattes av personopplysningsloven, og ikke faller innenfor unntaket. Det skal dermed drøftes hvilke rettigheter barn har etter personopplysningsloven, mot at foreldre offentliggjør bilder av de på sosiale medier.

I tråd med kommentarene fra barnekomiteens fjerde Concluding Observations⁸⁵ inneholdt den tidligere personopplysningsloven fra 2000 (opphevet) en § 11 som ga barn et særlig vern. Her ble det fastsatt at barns personopplysninger ikke skulle behandles på en måte som var uforsvarlig av hensyn til barnets beste. I tillegg ga paragrafen Datatilsynet kompetansen til å pålegge sletting hvis det oppsto tilfeller hvor barns personopplysninger ble behandlet uten å være i tråd med barnets beste. Dette gjaldt også hvis det var foreldrene som var behandlere.⁸⁶

Imidlertid åpner ikke den nye personvernforordningen opp for å fastsette egne nasjonale regler om behandling av barns personvern på generelt område, noe som gjorde at denne paragrafen ikke kunne videreføres.⁸⁷ Dette betyr at Datatilsynet ikke lengre har mulighet til å gripe inn og pålegge sletting av bilder som ikke harmoniserer med hensynet til barnets beste. Noe som gjør at Datatilsynet kun kan pålegge sletting på generelt grunnlag, etter personvernforordningen artikkel 17. Her fastsettes det blant annet at behandler er pliktig til å slette personopplysninger hvis den registrerte trekker tilbake samtykke. Imidlertid kan dette by på problemer hvis foreldre er behandlingsansvarlig, samt har samtykkekompetanse overfor sine barn.

I tillegg fastsetter personvernforordningen i artikkel 6 første ledd bokstav f at behandlingen av personopplysningen er lovlig hvis *«behandlingen er nødvendig for formål knyttet til de berettigede interessene som forfølges av den behandlingsansvarlige eller en tredjepart, med mindre den registrertes interesser eller grunnleggende rettigheter og friheter går foran og krever vern av personopplysninger, særlig dersom den registrerte er et barn»*⁸⁸

⁸⁵ Barnekomiteens fjerde Concluding Observation til Norge avsnitt 28 og 29.

⁸⁶ Høringsnotat 6. juli 2017 side 112-115.

⁸⁷ Høringsnotat 6. juli 2017 side 114-115.

⁸⁸ Personvernforordning artikkel 6 første ledd bokstav f.

Dette tilsier at barn har et litt bedre vern enn voksne etter personopplysningsloven. Her fastsettes det at hvis den registrerte er barn, så kan registrertes interesser vektlegges enda sterkere enn hvis registrerte hadde vært voksen. Altså kan registrertes interesser eller rettigheter gå foran behandlingsansvarlige interesser, etter en interesseavveining. Imidlertid setter artikkel 6 opp seks vilkår for at behandling skal være lovlig, og bare ett trenger å være oppfylt. Blant disse finner vi i et samtykkevilkår i bokstav a, altså hvis registrerte samtykker til behandling, så er den lovlig. Dermed kommer vi nok en gang tilbake til det faktum at foreldre kan samtykke på vegne av sine barn og dermed gjøre sin egen behandling lovlig. Se for øvrig vurdering om barns og foreldres samtykkekompetanse under kapittel 4.

Dermed har barn få rettigheter etter personopplysningsloven mot at foreldrene publiserer bilder av de på sosiale medier. Dette på tross av at personopplysningslovens oppgave å ivareta personvernet. Selv om EMK artikkel 8, BK artikkel 16 og Grl. § 102, jf. § 104 fastsetter at barn har vern mot at foreldre offentliggjør bilder av de på sosiale medier, så følges det ikke opp i personopplysningsloven. Hverken gjennom rettigheter overfor barnet eller myndighet for Datatilsynet å ivareta vernet. Imidlertid er det få muligheter for nasjonal lovgiver å gjøre endringer innenfor personopplysningsloven. Siden personvernforordningen har fastsatt at man i enkelte tilfeller kan lage særegne regler eller tilpasninger til forordningen, tilsier dette at statene selv ikke kan lage lover utover kompetansen de er gitt gjennom forordningen.⁸⁹ Dette styrkes også av at personvernforordningen er inkorporert i norsk lov, og har forrang etter EØS-loven § 2 siden den er en del av Norges forpliktelser etter EØS-avtalen.⁹⁰ Dermed har man en situasjon hvor internasjonale avtaler ikke sammenfaller, og utfallet blir at nasjonal lovgivning hverken kan overholde pliktene sine etter EMK artikkel 8 og BK artikkel 16, eller supplere med slike regler i personopplysningsloven.

Konklusjonen blir dermed at personopplysningsloven ikke gir barn rett til beskyttelse mot at foreldre offentliggjør bilder av barnet på sosiale medier.

3.2.3 Åndsverkloven § 104

Siden personopplysningsloven ikke verner barns rett til beskyttelse mot at foreldre offentliggjør bilder av barnet på sosiale medier, blir neste vurdering om åndsverkloven (åvl.) § 104 gir et slikt vern.

⁸⁹ Datatilsynet (2019) b forholdet mellom lov, forordning og fortale.

⁹⁰ Olsen (2020) note (1-2), tilhørende § 1.

Dagens åndsverkslov kom i 2018 og omfatter opphavsrett til åndsverk. Etter lovens § 1 gis det «rettigheter til de som skaper, fremfører eller investerer i åndsverk eller nærstående prestasjoner og arbeider». Det skilles her mellom opphavsrett og nærstående rettigheter. Med opphavsrett menes det at det er den som produserer et åndsverk som har opphavsrett og betegnes som opphaver av det, jf. lovens § 2. Nærstående rettigheter gir vern for utøvende kunstnere, produsenter og andre i lovens andre kapittel. Begge gir personen med rettigheten enerett til eksemplarframstillingen og tilgjengeliggjøringen, men for de nærstående rettighetene er enerettene mer begrenset innholdsmessig, i forhold til opphavsretten.⁹¹

Det er åvl. § 104 som er av særlig interesse. Bestemmelsen har tittelen «retten til eget bilde» som gir et innblikk i hva den handler om. Her fastsettes det at bilder av personer ikke kan gjengis eller vises offentlig uten samtykke av personen som avbildes. Ved overtredelse av vernet etter § 104, fastsettes det i § 79 at man straffes med bot eller fengsel i opptil ett år. I motsetning til EMK artikkel 8, BK artikkel 16 og personopplysningsloven, så beskytter åvl. § 104 bare mot offentliggjøring av personlig informasjon i form av bilder.⁹² Likevel blir bestemmelsen ofte kalt en uoffisiell personvernbestemmelse. Imidlertid er forutsetningen for dette vernet at personen som er avbildet er identifiserbar. Høyesterett fastsetter at terskelen for identifikasjon er lav, og krever ikke mer enn at de som kjenner vedkommende fra før kan identifisere hen på bildet.⁹³ Dermed blir spørsmålet om åvl. § 104 beskytter mot at foreldre kan offentliggjøre bilder av barn på sosiale medier.

Bestemmelsen fastsetter at et bilde ikke kan «gjengis eller vises offentlig uten samtykke». På bakgrunn av dette fastsetter juridisk teori at bestemmelsen må forstås slik at den kun omhandler selve bruken av bildet. Den setter altså ikke opp et forbud mot å fotografere noen, men regulerer hva fotografen kan gjøre med bildet.⁹⁴ Altså kan ikke fotografen gjengi eller vise et bilde av andre offentlig uten avbildedes samtykke.

Siden det er bruken som reguleres av bestemmelsen, må det videre vurderes hvilken bruk man trenger samtykke til. Bestemmelsen sier at en trenger samtykke til å gjengi eller offentliggjøre et bilde, men hva ligger i «gjengis eller vises offentlig»? En naturlig forståelse vil være at det dekker alle måter å offentliggjøre et bilde på. At noe er tilgjengelig for offentligheten betyr

⁹¹ Tande (2020) annet avsnitt.

⁹² Allstrin (2014) side 31.

⁹³ Rt. 2008 s. 489 avsnitt 52-57.

⁹⁴ Allstrin (2014) side 31.

rett og slett at det er tilgjengelig for alle. Dermed vil en publisering som gjør at allmenheten har tilgang til bildet falle innenfor bestemmelsen. Det fastsettes heller ingen vilkår for hvilken måte bildet må offentliggjøres på for å reguleres av bestemmelsen. Dermed konkluderes det med at bestemmelsen gjelder alle former for offentliggjøring, inkludert gjennom sosiale medier.

Imidlertid kan hver enkelt bestemme om sin egen konto på sosiale medier skal være åpen eller lukket for offentligheten. Hvis kontoen er åpen for offentligheten, så kan alle se de bildene som publiseres der. Hvis kontoen er lukket, så er det bare utvalgte mennesker av brukerens valg som kan se bildet. Likevel vil det være en risiko for at bildet blir kopiert og videresendt av de som har tilgang til bildet. Dermed har man ikke oversikt over hvem eller hvor mange som får tilgang til bildet etter det blir publisert. Derfor konkluderes det med at man trenger samtykke til å publisere bilder både på åpne og lukkede kontoer.

Til slutt må samtykkekravet vurderes. Bestemmelsen fastsettes at personen som er avbildet må samtykke til at bildet kan gjengis eller vises offentlig. Altså er det eneste kravet for at bildet kan offentliggjøres et samtykke. Et gyldig samtykke innebærer at det skal være et frivillig, spesifikt, kunnskapsbasert og uttrykkelig samtykke.⁹⁵ For en myndig privatperson er dette intet problem. Det er ingen krav om hvordan samtykket gis, så det kan enten konstateres i samtale eller fastsettes ved underskrift. Imidlertid kommer problemet når det er mindreårige involvert. De har, som fastsatt tidligere, med- og selvbestemmelsesrett avhengig av alder og modenhet og kan derfor gi samtykke til en viss grad.⁹⁶ Se nærmere om barns samtykkekompetanse under punkt 4.2.

Selvfølgelig fremkommer det en rekke unntak fra bestemmelsen. Blant annet hvis bildet er aktuelt og av allmenn interesse, hvis personen på bildet er mindre viktig enn selve objektet og hvis bildet er av forsamlinger, folketog eller hendelser av allmenn interesse trenger man ikke samtykke for å gjengi eller offentliggjøre bildet.⁹⁷ Imidlertid beror dette på en helhetsvurdering som må tas for hvert enkelt bilde, hvor man må se på retten til eget bilde opp mot unntakene. Likevel kan det konkluderes med at et nærbilde av en privatperson, ikke faller innenfor unntakene, siden det blant annet er liten allmenn interesse i et slikt bilde.

⁹⁵ Datatilsynet (2020) Hva er et samtykke?

⁹⁶ Galtung (2019) note 151 første avsnitt, tilhørende § 104.

⁹⁷ Åndsverkloven § 104.

Som vist til over setter åvl. § 104 opp et godt vern mot offentliggjøring av bilder på sosiale medier. Dette gjelder både om personen avbildet er voksen eller barn. Så lenge bildet er av en identifiserbar person, gjøres tilgjengelig for allmennheten uten deres samtykke og ikke omfattes av unntakene, kommer bestemmelsen til anvendelse. Dermed beskytter bestemmelsen mot at bilder av enkeltpersoner publiseres på sosiale medier og gjenspeiler med dette beskyttelsen etter EMK artikkel 8 og Grl. § 102.

Imidlertid er det vanskeligere å konkludere slik når det gjelder bilder av barn. Dette er fordi foreldre har samtykkekompetanse overfor sine barn, frem til barna blir gammel nok til å kunne være med på å gi samtykke og til slutt samtykke på egenhånd. Dermed kan foreldre legge ut bilder av barna sine på sosiale medier, og selv gi samtykke på vegne av barnet. Resultatet av dette blir at i praksis vil ikke åvl. § 104 ha særlig mye å si for å beskytte barn mot å bli lagt ut bilde av på sosiale medier. Altså viderefører bestemmelsen vernet etter EMK artikkel 8 og Grl. § 102, men ikke BK artikkel 16.

3.2.4 Barneloven

Siden hverken personopplysningloven eller åndsverkloven opprettholder vernet barn har etter BK artikkel 16 mot at foreldre kan offentliggjøre bilder av de på sosiale medier, må det vurderes om barn har slikt vern etter barneloven.

Barneloven har ingen lovhjemler som regulerer offentliggjøring av personlig informasjon i form av bilder på sosiale medier. Dermed har ikke barn et eksplisitt vern etter barneloven, slik de har etter BK artikkel 16. Imidlertid må det vurderes hva som ligger i foreldreansvaret, for å se om foreldre handler innenfor sin rett når de publiserer bilder av barna sine på sosiale medier.

Foreldreansvaret er hjemlet i bl. § 30. Som nevnt under punkt 2.2.1. innebærer foreldreansvaret en bestemmelsesrett, hvor foreldre har en plikt til å ta diverse avgjørelser på vegne av barna sine. Siden denne bestemmelsesretten gjelder personlige forhold, vil det være nærliggende å si at avgjørelser om barnets personvern også faller innenfor bestemmelsesretten. Dermed vil utgangspunktet være at foreldre kan eksponere barna sine på sosiale medier slik de vil.⁹⁸

⁹⁸ Ebbesvik (2016) side 20.

Imidlertid kan måten foreldreansvaret skal utøves på, gjøre det vanskeligere å eksponere barna etter eget behov. Bl. § 30 første ledd fastsetter at barn har krav på omsorg og omtanke fra de som har foreldreansvaret. I tillegg fremkommer det at foreldreansvaret skal utøves ut fra barnets interesser og behov.⁹⁹ Ifølge forarbeidene betyr dette at foreldreansvaret ikke er gitt foreldrene for deres egen vinning, men at de må tenke på hva som objektivt sett er best for barnet og vil være en fordel for barnet på lengre sikt.¹⁰⁰ Resultatet av dette er at barnets interesser og behov skal være et vesentlig moment i en helhetsvurdering i hver enkelt sak som omhandler barnet.¹⁰¹ Noe som betyr at foreldre ikke kan gjøre hva som helst og begrunne det i foreldreansvaret, men at de må utøve ansvaret sitt med hensyn til hva som objektivt sett er bra for barnet. Dermed kan innholdet i foreldreansvaret verne barnet mot offentliggjøring av bilder på sosiale medier.

Imidlertid vil denne vurderingen normalt gjøres av foreldrene selv, og derfor være underlagt deres skjønn. Siden det er en stor uenighet i samfunnet hvorvidt det er bra for barn å bli eksponert på sosiale medier eller ikke, vil det føre til at vurderingene om hva som ligger i «*barnets interesser og behov*» også vil variere. Dette gjør at innholdet i foreldreansvaret i praksis er vanskelig å følge opp og regulere. I tillegg har staten begrensede muligheter for å gripe inn, siden alle har rett til familieliv.¹⁰² Dette innebærer at staten trenger hjemmel i lov for å kunne ta i bruk tvangsmidler som hjelpetiltak¹⁰³, omsorgsoverdragelse¹⁰⁴ og straffereaksjoner¹⁰⁵. Imidlertid er dette svært ekstreme tiltak, som er strengt regulert og vurderes nærmere i kapittel 5. Det skal derfor mye til for at staten kan gripe inn i tilfeller hvor foreldre eksponerer barn på sosiale medier. Resultatet av dette er at hver enkelt forelder utøver foreldreansvaret slik de mener er best, slik at noen barn blir eksponert på sosiale medier og andre ikke.

I tillegg til dette vil foreldreansvaret være begrenset av barns med- og selvbestemmelsesrett. Se utredning under punkt 4.2.2.

⁹⁹ Barneloven § 30.

¹⁰⁰ NOU 1977: 35 side 123.

¹⁰¹ NOU 1977: 35 side 46, se også side 123.

¹⁰² Grunnloven § 102, jf. EMK artikkel 8.

¹⁰³ Barnevernloven § 4-4.

¹⁰⁴ Barnevernloven § 4-12.

¹⁰⁵ Straffeloven.

Dermed konkluderes det med at barneloven setter opp et delvis vern for barnets rett til beskyttelse mot at foreldre offentliggjør bilder av de på sosiale medier, men det er langt fra godt nok.

3.2.4.1 NOU 2020:14 Ny barnelov – til barnets beste

I 2018 ble det satt sammen et utvalg som skulle revidere barneloven, og i 2020 be utredningen med lovforslag avgitt. I utredningen har utvalget blant annet sett på loven slik den fremgår i dag, og kommet med sine bemerkninger, samt forslag til endringer.

I kapittel 8.5.7 vurderes barns rett til personvern og privatliv. Her fremkommer det at utvalget vil tilføye en bestemmelse som regulerer både barns rett til personvern og privatliv, men også foreldrenes samtykkekompetanse.¹⁰⁶ Utvalget har som mål å øke bevisstheten rundt barns personvern og privatliv, da spesielt at det er en selvstendig rett, som blant annet fremkommer av EMK artikkel 8, BK artikkel 16 og Grl. § 102, jf. § 104. Bestemmelsen lyder slik;

*«§ 6-7 Barnets sin rett til personvern og vern om privatlivet
Når foreldre samtykker til deling av personopplysningar på vegner av eit barn, skal dei alltid ta omsyn til den retten barnet har til personvern og vern om privatlivet.
Eit barn som har fylt 13 år, vel sjølv om det skal samtykkje til deling av personopplysningar. Dersom det gjeld personopplysningar av eit av dei slaga som er nemnde i personvernforordningen artikkel 9 og 10, må barnet ha fylt 18 år for å kunne samtykkje sjølv.
Alle barn kan nekte foreldra å samtykkje til deling av personopplysningar»¹⁰⁷*

Bakgrunnen for dette er sammensatt. Først bemerker utvalget problemet med at den teknologiske utviklingen går så raskt, slik at hverken samfunnet eller lovgiver rekker å henge med. Imidlertid understreker de at det av denne grunn er behov for lovgivning som bygger på rettigheter. Nettopp slik at bestemmelsen også er treffende hvis nye teknologiske trusler skulle forekomme. I tillegg til dette fastsetter utvalget behovet for lovgivning som balanserer hensynene mellom barnets rett til privatliv og foreldrenes rett til ytringsfrihet.¹⁰⁸

¹⁰⁶ NOU 2020:14 side 109 fjerde avsnitt.

¹⁰⁷ NOU 2020: 14 side 415, lovforslag § 6-7.

¹⁰⁸ NOU 2020: 14 side 108 annet og tredje avsnitt.

Videre vises det til manglende lovgivning på området etter dagens lover. Dette gjelder både barneloven, men også den nye personopplysningsloven. Siden vedtakelsen av ny personopplysningslov svekket barns rettigheter, gjorde behovet for vern om privatlivet og personvernet seg gjeldende i andre lovverk.¹⁰⁹

Lovforslaget til ny barnelov virker i større grad å verne over barns rett til beskyttelse mot at foreldre offentliggjør bilde av de på sosiale medier enn dagens lov. Ikke bare vil bestemmelsen øke bevisstheten rundt eksponering av barn på internett, men den vil også sette opp et eksplisitt vern om barns rett til privatliv og personvern. Som igjen viderefører EMK artikkel 8, BK artikkel 16 og Grl. § 102, jf. § 104. Siden personopplysningsloven ikke kunne videreføre lovhjemmelen som gav barn særlig beskyttelse, er det bra at en ny barnelov tar over på det området.

I tillegg vil dette skape en ny forståelse overfor samtykkekompetansen for foreldre, i den forstand at foreldre må ta hensyn til barnets rett til privatliv og personvern før de samtykker. Dette kan også gjøre det vanskeligere for foreldre å samtykke til egen publisering på vegne av barnet, slik det i stor grad gjøres nå om dagen.

På denne måten vil barns rettigheter bli vernet på en slik måte som Norge har forpliktet seg til da blant annet FNs barnekonvensjon fikk forrang over nasjonal rett. Likevel er det vanskelig å si hva akkurat denne lovhjemmelen vil ha å si for barns rett til beskyttelse mot at foreldre publiserer bilder av de på sosiale medier. I hovedsak siden myndighetene ikke vil ha mulighet til oppfølging og regulering av bestemmelsen. Altså oppstår det samme problemet som vist til tidligere, siden myndighetene har strenge regler for når og hvordan de kan gripe inn i familielivet. Uavhengig av dette må det uansett påpekes at barn vil få et bedre vern etter nasjonal lovgivning enn de har hatt fra før.

4 Samtykkekompetanse

Som vi har sett over setter både personopplysningsloven og åndsverkloven opp et krav om samtykke for å publisere bilder av andre på sosiale medier. Dette gjelder både om personen på bildet er barn eller voksen. I denne sammenheng må det videre vurderes hvilken samtykkekompetanse både foreldre og barn har. Først skal det vurderes hvilken

¹⁰⁹ NOU 2020:14 side 109 tredje avsnitt.

samtykkekompetanse foreldre har, særlig sett på bakgrunn av at de selv samtykker overfor barnet til egen offentliggjøring. Videre skal barns samtykkekompetanse vurderes, men her skal også nektelsesretten og medbestemmelsesretten vurderes.

4.1 Foreldres samtykkekompetanse

Som fastsatt tidligere er bestemmelsesretten en del av foreldreansvaret.¹¹⁰ Dette betyr at de som har foreldreansvaret for et barn, også har en plikt til å ta avgjørelser om personlige forhold for barnet. Avgjørelser av økonomiske forhold er det barnets verge som er pliktig til å avgjøre, og vgml. §16 fastsetter at den som har foreldreansvar også er verge¹¹¹ Normalt er det foreldrene som har foreldreansvaret og er barnets verge, og dermed er det også foreldrene som har samtykkekompetanse overfor barnet.

Dette betyr altså at foreldre har rett til å samtykke til publisering av personopplysninger på vegne av barnet sitt.¹¹² Imidlertid finnes det begrensninger i foreldres samtykkekompetanse. For det første setter hensynet til barnets beste en viss grense for hva foreldre kan gjøre og hvilke beslutninger de kan ta. Departementet fastsetter følgende;

«Departementet er derfor enig i at dersom foreldre publiserer personsensitive opplysninger om barnet på Internett på en måte som ikke er til barnets beste, vil dette være i strid med både barneloven og med barnekonvensjonen»¹¹³

Imidlertid beror vurderingen på om en avgjørelse harmoniserer med hensynet til barnets beste på en subjektiv vurdering av hver enkelt forelder. Dette gjør at barn vil få ulik beskyttelse avhengig av hvilke holdninger foreldre har. I tillegg kan dette skape konflikt mellom foreldre, hvor den ene føler det er til barnets beste å eksponere barnet på sosiale medier, mens den andre føler det motsatte.

Som oftest når foreldre publiserer bilder av barna sine på sosiale medier, handler det om å vise frem barnet sitt. Foreldrene er stolte over sine egne barn, og vil legge ut såkalte skrytebilder. Hvis man imidlertid skulle foretatt en interesseavveining mellom foreldrenes og barnets interesser, ville nok barnets interesse vunnet over foreldrenes. For barnet handler det

¹¹⁰ Barneloven § 30.

¹¹¹ Vergemålsloven § 17, jf. § 16.

¹¹² Grønvold og Hendis (2014) side 66.

¹¹³ Prop. 47 L (2011-2012) side 16.

om sin identitet på internett, offentliggjøring av private stunder og det å ikke kunne bestemme selv hva som finnes av seg selv på sosiale medier, mens for foreldene handler det om å vise frem barnet sitt.

Problemet er at det er vanskelig for staten å følge opp og regulere om hver enkelt offentliggjøring er i harmoni med barnets beste eller ikke. For det første har man ikke slike ressurser til å skulle overvåke all offentliggjøring. For det andre legges det til grunn at foreldre kan ta avgjørelser på vegne av barnet, fordi foreldrene kjenner barnet best og vet hva som er best for barnet. Og for det tredje er det strengt regulert når og hvordan staten kan gripe inn i familielivet. Dermed vil det være vanskelig å opprettholde en lik forståelse for hva som objektivt er barnets beste ved et samtykke.

Imidlertid fremkommer det av forarbeidene til den nye barneloven, at utvalget mener et samtykke fra foreldre på vegne av egne barn ikke kan likestilles med et samtykke fra den som personopplysningene handler om.¹¹⁴ Videre foreslår de å opprette en bestemmelse hvor blant annet forholdet til foreldrenes samtykkekompetanse fremkommer. Her skal det fastsettes en plikt om at foreldre skal ta hensyn til barns rett til privatliv når de samtykker på vegne av barnet.¹¹⁵ Dermed vil foreldre ha sterkere og tydeligere retningslinjer å forholde seg til, enn i dag. Dette vil forhåpentligvis gjøre at foreldre får en samlet forståelse av hva som er barnets beste i møte med sosiale medier. Imidlertid vil nok ikke bestemmelsen i seg selv utgjøre stor forskjell i praksis, nettopp på grunn av vanskelighetene rundt oppfølging og mulig inngrep i familielivet.

Den andre og største begrensingen for foreldres samtykkekompetanse er barns medvirkningsrett og egen samtykkekompetanse. Som fastsatt tidligere følger det av både BK artikkel 12 og bl. §§ 31-33 at barn har rett til å bli hørt i saker som omhandler barnet, før foreldrene tar en avgjørelse. Dette gjelder også avgjørelser om bilder av barnet skal publiseres på sosiale medier eller ikke.¹¹⁶ Jo eldre og modnere barnet blir, jo større vekt skal barnets mening tildeles. Dette betyr at samtidig som barnets mening gis større vekt, vil foreldrenes mening gis mindre. Derfor må det videre vurderes barnets samtykkekompetanse, herunder barns nektelsesrett og barns medvirkningsrett.

¹¹⁴ NOU 2020:14 side 108 åttende avsnitt.

¹¹⁵ NOU 2020:14 side 109 syvende avsnitt.

¹¹⁶ Smith (2011) side 116.

4.2 Barns samtykkekompetanse

Barns samtykkekompetanse er et komplekst tema. Siden barn er under utvikling, og utvikler seg i forskjellig tempo, vil det være vanskelig å fastsette en aldersgrense for når et barn forstår situasjonen og de eventuelle konsekvensene ved å gi et samtykke. Selvfølgelig vil barnet få større forståelse jo eldre det blir, men når vil barnet ha god nok forståelse av hva et samtykke til publisering av bilder på sosiale media betyr? Barn vil nok tidlig forstå konseptet av å bli tatt bilde av, og kunne samtykke til det. Imidlertid vil det ta mye lengre tid før barnet forstår omfanget og konsekvensene av sosiale medier. Det at noe som offentliggjøres på sosiale medier aldri blir helt borte og kan ha konsekvenser selv 20 år frem i tid, er ikke lett for barn å forstå. Derfor må det vurderes om lovverket setter opp grenser for når barn har samtykkekompetanse, samt med- og selvbestemmelsesrett.

Som vurdert over er hovedregelen etter åvl. § 104 at man trenger samtykke fra den som er avbildet for å kunne offentliggjøre bildet. Imidlertid må det vurderes når barnet selv har samtykkekompetanse, når barnet har nektelsesrett og når barnet har medbestemmelsesrett. I de tilfellene hvor barn ikke har samtykkekompetanse, er det de med foreldresansvaret som innehar denne kompetanse, se punkt 4.1 for nærmere vurdering.

Norsk lovgivning har ikke en overordnet bestemmelse som fastsetter at barn har samtykkekompetanse fra en spesifikk alder. Imidlertid fastsetter bl. § 33 at barn skal få større selvbestemmelsesrett med alderen. Dette betyr at jo eldre barnet blir, jo mer skal barnet få bestemme selv. Det betyr også at begrunnelsen for foreldrenes bestemmelsesrett faller bort når barnet er i stand til å ivareta egne behov på en forsvarlig måte. Dermed bør barnet i slike tilfeller få bestemme selv.¹¹⁷ Dette skjer imidlertid først når barnet er relativt modent.

I tillegg til bl. § 33 har norsk spesiallovgivning flere bestemmelser som regulerer barns samtykkekompetanse, blant annet finner vi bestemmelser i pasient- og brukerrettighetsloven, helseforskningsloven og adopsjonsloven med flere. Disse kan illustrere barns samtykkekompetanse overfor offentliggjøring av bilder på sosiale medier. Det følger av pasient- og brukerrettighetsloven at man kan samtykke til helsehjelp når man er 16 år.¹¹⁸ Videre fremkommer det av helseforskningsloven at man kan samtykke til å delta i medisinsk

¹¹⁷ Sandberg (2018) note 82 første avsnitt siste setning, tilhørende § 33.

¹¹⁸ Pasient- og brukerrettighetsloven § 4-3 første ledd bokstav b.

forskning når man er 16 år.¹¹⁹ I tillegg fastsettes det i adopsjonsloven at barn over 12 år må samtykke til adopsjon.¹²⁰ Altså har barn varierende aldersgrense for samtykkekompetansen avhengig av type avgjørelse som skal tas.¹²¹ Dette kommer av at de forskjellige situasjonene har forskjellig alvorlighetsgrad.

Imidlertid ligger ingen av disse forholdene nært opp mot vårt forhold, og dermed kan man ikke tolke de analogisk. Spørsmålet videre blir om man kan tolke innholdet i popplyl. § 5, jf. personvernforordningen artikkel 8 nummer 1 analogisk.

Personvernforordningen artikkel 8 nummer 1 fastsetter at når barn er 16 år kan de samtykke til informasjonssamfunnstjenester. Imidlertid gir artikkelen medlemsstatene mulighet til ved lov å fastsette lavere aldersgrense, så lenge den ikke er lavere enn 13.¹²² Norge har dermed fastsatt i popplyl. § 5 at aldersgrensen i Norge er 13 år. En informasjonssamfunnstjeneste er enhver kommersiell tjeneste som tilbys over avstand, er elektronisk og leveres etter forespørsel fra mottaker.¹²³ Denne definisjonen omfatter blant annet sosiale medier.¹²⁴ Altså kan barn fra de er 13 år selv samtykke til bruk av sosiale medier og dermed lage seg egen bruker på disse plattformene. Når barn på 13 år kan ha bruker på sosiale medier, og dermed publisere bilder av seg selv, vil det være rimelig å tolke bestemmelsen analogisk for å gjelde samtykke overfor om andre kan legge ut bilder også. Denne tolkningen underbygges av aldersgrensen fastsatt i lovforslaget til ny barnelov, hvor utvalget fastsetter at barn har samtykkekompetanse overfor personopplysninger når de blir 13 år.¹²⁵

Konklusjonen blir dermed at man kan tolke popplyl. § 5 analogisk for å gjelde samtykke til å publisere bilder på sosiale medier også. Dermed blir det barn på over 13 år sitt ansvar å samtykke til behandling etter personvernforordningen artikkel 6 og offentliggjøring etter avl. § 104, og ikke foreldrenes.

Imidlertid gjelder dette kun for de over 13 år. Derfor må det vurderes hvilke muligheter barn under 13 år har til å motsi offentliggjøring av bilder av de på sosiale medier. Det skal først

¹¹⁹ Helseforskningsloven § 17 første ledd bokstav b.

¹²⁰ Adopsjonsloven § 9 andre ledd.

¹²¹ Smith (2011) side 114.

¹²² Personvernforordning artikkel 8 nummer 1.

¹²³ (EU) 2015/1535 artikkel 1 nummer 1 bokstav b, jf. personvernforordning artikkel 4 nummer 25.

¹²⁴ Datatilsynet (2019) a samtykke til barns bruk av digitale tjenester.

¹²⁵ NOU 2020: 14 side 415, lovforslag §6-7.

vurderes hvorvidt barn burde ha en nektelsesrett. Deretter skal det vurderes hvor langt barns medvirkningsrett strekker seg.

4.2.1 Nektelsesrett

En nektelsesrett i denne forstand vil bety at man har rett til å nekte for at et bilde skal publiseres på sosiale medier. I dagens lovverk har ikke barn en lovfestet nektelsesrett, men i lovforslaget til ny barnelov fremkommer det at barn kan nekte foreldre å samtykke til offentliggjøring av deres personopplysninger.¹²⁶ Det fremkommer nemlig i juridisk teori at mye taler for at barn har større nektelseskompetanse enn samtykkekompetanse når det gjelder offentliggjøring av bilder på sosiale medier.¹²⁷ Dette er forståelig, siden det kreves mindre kompetanse av barnet for å nekte offentliggjøring, enn for å samtykke til den. Juridisk teori forklarer det slik;

«Det krever en mindre grad av modenhet for å vite at man ikke ønsker at et bilde skal offentliggjøres, enn å forstå de negative sidene ved å offentliggjøre personopplysninger»¹²⁸

Dette betyr altså at yngre barn vil være i bedre stand til å nekte offentliggjøring, enn å samtykke til den. Dette fordi det er lettere for barn å danne seg en mening i forhold til om de likte bildet eller ikke, enn å forstå omfanget og konsekvensene av offentliggjøring.

Hvis en nektelsesrett ble lovfestet, ville det gitt barn et mye bedre rettsvern overfor offentliggjøring av bilder av de på sosiale medier. Barn har etter EMK artikkel 8, BK artikkel 16 og Grl. § 102, jf. § 104 rett til vern om deres privatliv, men dagens nasjonale lovgivning verner ikke barnets rettighet tilstrekkelig. Spesielt når det er foreldrene som krenker barnets personvern ved å samtykke på vegne av barnet overfor egne publiseringer. Hvis barnet i tillegg er ungt, har ikke barnets meninger mye å si mot foreldrenes ønske om offentliggjøring. Dermed ville en nektelsesrett ikke bare styrket barns rettigheter, men det ville også hjulpet foreldre å ivareta sine egne barns personvern på sosiale medier. I tillegg ville krenkelsespotensialet sunket betydelig siden barn ville hatt større kontroll over hva som ble offentliggjort.

¹²⁶ NOU 2020: 14 side 415, lovforslag §6-7.

¹²⁷ Smith (2011) side 116-117.

¹²⁸ Smith (2011) side 116-117.

4.2.2 Barns medbestemmelsesrett

Som fastsatt under punkt 4.2 har barn etter norsk lovgivning en selvbestemmelsesrett, som tilsier at jo eldre barnet blir jo mer skal barnet få bestemme selv. Imidlertid er det slik at barn også har en medbestemmelsesrett i bl. § 31, jf. BK artikkel 12. Her fastsettes det for det første at barn har rett til å bli hørt i alle spørsmål som omhandler barnet. Videre fremkommer det at meningen til barnet skal tillegges vekt etter hvor gammelt og modent barnet er.

Andre ledd fastsetter en aldersgrense på 7 år, så når barnet er blitt 7 skal barnet få si sin mening før det tas avgjørelser om barnet. Dette hindrer ikke yngre barn i å få si sin mening, men loven fastsetter at de må være moden nok til å kunne danne seg sitt eget synspunkt. I tillegg til å fastsette en nedre grense, fremkommer det at når barnet har fylt 12 år skal det legges stor vekt på hva barnet mener.¹²⁹

I motsetning til bl. § 31 har ikke BK artikkel 12 noen nedre grense om når barnet skal få si sin mening, men forutsetter at alle barn som er i stand til å danne sine egne synspunkt, skal få si sin mening i saker som omhandler barnet. Bl. § 31 og BK artikkel 12 gir relativt lik beskyttelse av retten, selv om norsk lovgivning har fastsatt aldre for når barnet i alle fall skal få si sin mening.

I medbestemmelsesretten ligger det en plikt for foreldre til å høre hva barnet mener før en avgjørelse som omhandler barnet tas. Dette gjelder også offentliggjøring av bilder på sosiale medier, siden det omhandler barnets personvern. Videre er det slik at barnet ikke trenger å velge, for eksempel om barnet vil offentliggjøre bildet på sosiale medier eller ikke, det er tilstrekkelig at barnet har synspunkter relevant for saken.¹³⁰ Hvis barnet blir spurt om bildet skal publiseres på sosiale medier, og barnet forteller at hen ikke liker bildet, så har barnet kommet med sitt synspunkt, som skal tas med i vurderingen for om foreldrene offentliggjør bildet eller ikke.

Barn har altså muligheter for å si ifra at de ikke liker bildene eller vil offentliggjøre de. Problemet er nok heller at det vil variere hvor seriøst foreldre tar barns medbestemmelsesrett. Kanskje vil enkelte foreldre tolke barns entusiasme av å bli fotografert som et samtykke til offentliggjøring. Likevel kan det tenkes at flere faktisk hører med barna sine hva de tenker og

¹²⁹ Barneloven § 31.

¹³⁰ Sandberg (2018) note 78 tredje avsnitt, tilhørende § 31.

følger om at et bilde av de offentliggjøres allment. Konklusjonen er i alle fall at barna har rett til å dele sine tanker, også om offentliggjøring av bilder av de på sosiale medier, og foreldre må høre på hva barna har å si.

5 Grenser i barnevernloven og straffeloven

Ovenfor er barns rett til beskyttelse mot at foreldre offentliggjør bilder av de på sosiale medier vurdert etter EMK artikkel 8, BK artikkel 16 og Grl. § 102, jf. § 104. Selv om annen nasjonal lovgivning ikke opprettholder vernet tilstrekkelig, er det likevel naturlig å vurdere om det foreligger en grad av omsorgssvikt eller krenkelse grunnet eksponering. Imidlertid er det verd å nevne at offentliggjøring i seg selv sjeldent vil være et tilstrekkelig grunnlag for tvangstiltak, men at det kan være et moment i en helhetsvurdering. Dermed blir det ikke en konkret vurdering om tiltakene kan iverksettes hvis foreldre offentliggjør bilder av barna sine på sosiale medier, men heller en utredelse for å belyse hvilke muligheter myndighetene har i de svært alvorlige tilfellene.

I Norge er det nemlig slik at myndighetene trenger hjemmel i lov for å kunne gripe inn i livet til borgerne sine, herunder familielivet deres.¹³¹ Dette gjelder også hjelpetiltak og illeggelse av straff.

5.1 Barnevernloven

Barnevernloven (bvl.) § 1-1 fastsetter lovens formål, som er å sikre barns oppvekstvilkår. Herunder sikre at barns levetilstand ikke er skadelig overfor deres helse og utvikling, og at barn får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse når de trenger det. Altså skal barn som er utsatt for omsorgssvikt få den hjelpen de trenger for å ha en trygg oppvekst. Loven gjelder for alle som er under 18 år, som bor og oppholder seg i Norge.¹³² Dermed gjelder loven alle som etter BK artikkel 1 er definert som barn.

Loven inneholder bestemmelser som blant annet gir myndighetene mulighet til å gripe inn i familielivet i særskilte tilfeller. I tillegg til disse bestemmelsene om særlige tiltak, inneholder loven en rekke generelle bestemmelser om hvordan loven skal brukes. Blant annet fremkommer det i bvl. § 1-4 et krav om at alle tjenester og tiltak skal være forsvarlige.

¹³¹ Grunnloven § 113.

¹³² Barnevernloven § 1-2, jf. § 1-3.

Imidlertid er det slik at begrepet forsvarlig ikke har en fastsatt definisjon, men endres basert på gjeldende barnevernfaglige avveining om hva som er god praksis.¹³³ I tillegg til kravet om forsvarlighet fremkommer det i bvl. § 1-5 at barn har krav på nødvendige tiltak når vilkårene for tiltaket er oppfylt. Dette betyr at hvis vilkårene for tiltak er oppfylt, så har barnet krav på hjelpende tiltak. I tillegg forutsetter dette at barnet ikke har rett på tiltak hvis vilkårene ikke er oppfylt. Dermed er det barnets situasjon som fastsetter om barnet har rett på tiltak og hvilke tiltak som eventuelt blir iverksatt. Dette skal alltid gjøres med barnets beste som utgangspunkt. Bvl. § 4-1 fastsetter nemlig at når man skal vurdere om tiltak skal iverksettes, samt hvilke tiltak som skal iverksettes, skal det legges avgjørende vekt på hva som er best for barnet. Imidlertid gir ikke dette grunnlag til å iverksette tiltak, uten at alle vilkårene er oppfylt.¹³⁴

I kapittel 4 av barnevernloven fastsettes bestemmelsene om særlige tiltak. En av bestemmelsene er § 4-4 som omhandler barneverntjenestens mulighet til å gi råd, veiledning og hjelpetiltak til barn og barnefamilier. Det fremkommer av bestemmelsen at formålet med denne hjelpen skal være å få en positiv utvikling hos barnet og/eller familien. Av bvl. § 4-4 annet ledd fastsettes det at barneverntjenesten skal iverksette hjelpetiltak for barnet og familien, hvis det er særlige behov for det. For eksempel hvis foreldrene trenger hjelp til å utøve foreldreansvaret. Dermed er ikke hjelpetiltak noe som tilbys alle barn, bare de barna som har særlige behov utover de behov barn normalt har.¹³⁵ Imidlertid er det slik at hjelpetiltak som regel ikke kan gjennomføres uten foreldrenes godkjenning.¹³⁶ Likevel kan fylkesnemnda pålegge enkelte hjelpetiltak etter bvl. § 4-4 tredje til femte ledd.

Siden vilkåret om særlige behov tilsier at dette er et behov som ikke forekommer i enhver familie, viser det hvor mye som skal til for å få hjelpetiltak. Om det at foreldre offentliggjør bilder av barn på sosiale medier gir barnet et «særlig behov» beror på en skjønnsmessig vurdering. I dagens samfunn er det nokså normalt at foreldre eksponerer barna sine på sosiale medier, siden vi lever i en digital verden. Dermed vil kanskje de fleste barn ha behov for hjelp til å ivareta deres privatliv overfor foreldrene sine. Altså vil det være et generelt behov og ikke et særlig behov. Dermed vil nok vurderingen for om foreldres offentliggjøring av barna på sosiale medier er et «særlig behov», bero på hvilke bilder som blir offentliggjort.

¹³³ Köhler-Olsen (2015) note 22, tilhørende § 1-4.

¹³⁴ Lindboe (1997) side 46.

¹³⁵ Prop. 106 L (2012-2013) side 148.

¹³⁶ Köhler-Olsen (2015) note 118, tilhørende § 4-4.

Imidlertid vil ikke offentliggjøring av hverdagslige bilder, som denne oppgaven handler om, gi barnet særlig behov for hjelpetiltak. Det kan kanskje gjøre seg gjeldende som et moment i en vurdering med flere forhold som samlet sett gir barnet et særlig behov for hjelpetiltak.

Hvis hjelpetiltakene ikke hjelper, fremkommer det i bvl. § 4-4 sjette ledd at barneverntjenesten kan formidle omplassering. Dette vil i så fall være en frivillig omplassering, i motsetning til omsorgsovertakelse etter bvl. § 4-12. I stedet for hjelpetiltak kan det vurderes om barneverntjenesten skal overta omsorgen av barnet med en gang, men det forutsetter at vilkårene er oppfylt. Vilkårene i bvl. § 4-12 første ledd bokstav a til d er; store mangler i den daglige omsorgen, den personlige kontakten og tryggheten barnet trenger, at barn med særlige behov ikke får dekket disse, at barnet blir mishandlet eller utsatt for overgrep, eller at det er sterkt sannsynlig at foreldrene ikke klarer å ta tilstrekkelig vare på barnet, noe som kan gi barnet alvorlig skade.

Imidlertid skjer omsorgsovertakelse kun i svært alvorlige tilfeller, hvor offentliggjøring av bilder av barna sine på sosiale medier ikke vil gi et tilstrekkelig grunnlag. Likevel kan det også her, som i vurderingen om hjelpetiltak, være et moment i en helhetsvurdering. Altså kan offentliggjøring være en av mange årsaker, men kan neppe alene føre til omsorgsovertakelse.

Barnevernloven viser altså at hvis barnet blir utsatt for omsorgssvikt, kan barnevernet intervensere blant annet med hjelpetiltak eller ved å overta omsorgen for barnet. Imidlertid er det strenge vilkår som må være oppfylt for at dette skal skje. Dette betyr at det kun vil være i de mest alvorlige og sjeldne tilfellene av eksponering av barna at barneverntjenesten kan intervensere. Høyesterett avsa i november 2019 en dom hvor en mor ble dømt for krenkelse av privatlivets fred etter strl. § 267 hvor det var barneverntjenesten som anmeldte moren for eksponering av barnet på sosiale medier.¹³⁷ Dette skjedde under en pågående barnevernssak, hvor moren brukte sosiale medier som et virkemiddel i saken mot barnevernet. Se nærmere utredelse under kapittel 5.2.

Barnevernloven gir altså ikke et reelt vern for barn som sådan, men for spesielt sårbare barn i utsatte familier. Derfor vil ikke foreldrenes hverdagslige offentliggjøring av barna sine på sosiale medier få noen konsekvenser etter barnevernloven. Likevel ville nok de fleste foreldre

¹³⁷ HR-2019-2038-A

innrettet seg, hvis barneverntjenesten rådet foreldre til å minimalisere eksponeringen av barn på sosiale medier.

5.2 Straffeloven § 267

Straffeloven har en egen bestemmelse som omhandler krenkelse av privatlivet, nemlig strl. § 267. Her fastsettes det at hvis en krenker privatlivets fred ved offentlig meddelelse, så straffes man med bot eller fengsel på inntil ett år. For å vurdere innholdet i bestemmelsen er det tre momenter som må vurderes, herunder offentlig meddelelse, privatlivets fred og krenkelse.

En naturlig språklig forståelse av offentlig meddelelse er at informasjon blir delt med offentligheten. Bestemmelsen gjelder all form for meddelelse av informasjon, herunder bilder, film, utsagn osv.¹³⁸ Forarbeidene fastsetter også at det tolkes som offentlig meddelelse selv om meddelelsen ikke ble offentliggjort, så lenge den var ment å nå mange mennesker.¹³⁹ Dette innebærer at et bilde publisert på sosiale medier vil falle innenfor forståelsen av dette momentet.

Videre må uttrykket privatlivets fred vurderes. Straffeloven av 1902 (opphevet) § 390 beskrev «personlige eller huslige forhold» istedenfor privatlivets fred. Imidlertid fastsetter forarbeidene at dette ikke fører til noen realitetsendringer, og dermed kan begrepene personlige og huslige forhold tolkes for å finne betydningen av privatliv.¹⁴⁰ Med personlige forhold menes både forhold til andre mennesker¹⁴¹, men også forhold om seg selv¹⁴². Herunder fysiske eller psykiske tilstander, lidelser eller identifikasjoner. Med huslige forhold menes både forholdene i hjemmet, men også innad i familien og familielivet.¹⁴³ Altså omfatter begrepet privatlivets fred mye, slik at uansett hva man meddeler om en annen person vil det omfattes av begrepet.

Til slutt må begrepet krenkelse vurderes. For at en handling skal bli definert som en krenkelse, må den være rettsstridig.¹⁴⁴ Det vil si at handlingen går utover den handlingsfriheten man har, og er dermed straffbar. I dette tilfelle vil en offentlig meddelelse

¹³⁸ Matningsdal (2020) note 1705, tilhørende § 267.

¹³⁹ Ot.prp.nr.22 (2008-2009) side 425 annet avsnitt.

¹⁴⁰ Ot.prp.nr.22 (2008-2009) side 425 første avsnitt.

¹⁴¹ Rt. 2007 s. 687 avsnitt 61.

¹⁴² Matningsdal (2020) note 1706 annet og tredje avsnitt, tilhørende § 267.

¹⁴³ Matningsdal (2020) note 1706 femte avsnitt, tilhørende § 267.

¹⁴⁴ Ot.prp.nr.22 (2008-2009) side 425 tredje avsnitt.

av andres privatliv være utenfor ens handlingsfrihet, og dermed være straffbar. Dette vil også bety at en eventuell straffereaksjon vil krenke ytringsfriheten fastsatt i EMK artikkel 10 og Grl. § 100.¹⁴⁵ Forarbeidene fastsetter følgende;

«Hensynet til ytringsfriheten må her veies mot den enkeltes rett til personvern, som er beskyttet av EMK art. 8»¹⁴⁶

Altså må retten til privatliv veies opp mot retten til ytringsfrihet, slik EMD gjorde i Von Hannover v. Germany (No. 2). Her må det vurderes hva som skal vektlegges, personvernet eller allmenn interesse. Imidlertid er dette noe som må vurderes ved hver enkelt meddelelse. Likevel kan det fastsettes at bestemmelsen verner offentliggjøring av privatlivet på sosiale medier, og kan gi straffereaksjoner i de tilfellene som vurderes som rettsstridig.

Videre fastsetter forarbeidene at bestemmelsen også gjelder hvis foreldre offentliggjør personlige opplysninger om barna sine på nett.¹⁴⁷ Dermed gir bestemmelsen også mulighet for straffereaksjoner overfor foreldre som offentliggjør bilder av barna sine på sosiale medier. Dette betyr at selv om barns rettigheter etter EMK artikkel 8, BK artikkel 16 og Grl. § 102, jf. § 104 følges dårlig opp i norsk lovgivning, så har straffeloven en bestemmelse som kan ramme de alvorligste tilfellene. Selv om det skal mye til for å bli ilagt straff for å eksponere barnet sitt på sosiale medier, så gir uansett denne bestemmelsen barn et bedre rettsvern overfor sine foreldre når det gjelder barnets privatliv og personvern.

Selv om det ikke er fastsatt en nøyaktig strafferettslig grense for når offentliggjøring av bilder av barna sine på sosiale medier er rettsstridig, har Høyesterett i HR-2019-2038-A vurdert hva som i alle fall er rettsstridig. I samme sak har Høyesterett også vurdert forholdet mellom barns privatliv og foreldrenes ytringsfrihet.

Saken omhandlet en konflikt mellom mor og barnevernet, fordi barnevernet hadde overtatt omsorgen av barnet. Som følge av dette publiserte moren diverse bilder og videoer som viste barnet i sårbare situasjoner på sosiale medier. I tillegg ble det publisert referater fra telefonsamtaler mellom mor og barn, samt brev hvor barnevernet kom med vurderinger av

¹⁴⁵ Ot.prp.nr.22 (2008-2009) side 425 tredje avsnitt.

¹⁴⁶ Ot.prp.nr.22 (2008-2009) side 425 tredje avsnitt annet punktum.

¹⁴⁷ Ot.prp.nr.22 (2008-2009) side 425 fjerde avsnitt.

Barnet.¹⁴⁸ Som følge av dette bestemte barnevernet seg for å anmelde mors publiseringer, hvorpå politiet tok ut tiltale for overtredelse av strl. § 267 om krenkelse av privatlivets fred.

Både tingretten og lagmannsretten konkluderte med at forholdet ble rammet av strl. § 267, noe Høyesterett opprettholdt. Selv om alle instansene fastsatte at informasjonen om barnet publisert på sosiale medier helt klart falt inn under begrepet «privatlivets fred», og moren ble dømt etter strl. § 267, ble spørsmålet for Høyesterett om en slik straff ville føre til krenkelse av Grl. § 100.¹⁴⁹ Altså måtte Høyesterett foreta en vurdering om hvorvidt mors ytringsfrihet veide tyngre enn barnets rett til privatliv.

Her kom Høyesterett frem til at ytringsfriheten måtte vike. Spørsmålet om offentliggjøringene var av allmenne interesser ble vurdert opp mot barnets rett til privatliv. Høyesterett konkluderte med at morens offentliggjøring var gjort for hennes egen vinning, og ikke som en generell offentlig diskusjon om barnevernets metoder. I tillegg påpektes det at kampen burde og kunne blitt gjort uten krenkelse av privatlivet til barnet.¹⁵⁰ Dermed ble offentliggjøringen vurdert som rettstridig.

Denne dommen viser hvilke offentliggjøringene som i alle fall kan være rettstridige. Bilder, videoer eller avskrift av samtaler hvor barnet er i svært sensitive, private og sårbare situasjoner faller som regel innenfor det som må anses som rettstridig. Dette viser både at det skal mye til for at foreldre får en straffereaksjon for å ha offentliggjort bilder av barna sine på sosiale medier, men også at foreldre ikke kan krenke barns privatliv uten konsekvenser. Selv om foreldre med foreldreansvar har samtykkekompetanse og bestemmelsesretten overfor sine barn, så viser denne dommen at foreldre fortsatt må ta avgjørelser basert på barnets beste, hvor man også må ivareta barnets interesser og rettigheter.

6 Avsluttende tanker

Ovenfor er både internasjonal og nasjonal lovgivning gjennomgått for å vurdere om barn har rett til beskyttelse mot at foreldre offentliggjør bilder av de på sosiale medier. Konklusjonen er at både EMK artikkel 8, BK artikkel 16 og Grl. § 102, jf. § 104 verner denne retten. Imidlertid beskytter ikke annen nasjonal lovgivning denne retten tilstrekkelig. Hverken

¹⁴⁸ HR-2019-2038-A sammendrag.

¹⁴⁹ HR-2019-2038-A sammendrag.

¹⁵⁰ HR-2019-2038-A avsnitt 31.

personopplysningsloven, åndsverkloven eller barneloven setter opp et eksplisitt vern overfor foreldre som offentliggjør bilder av barna sine på sosiale medier.

Personopplysningsloven og åndsverkloven verner om behandling av personopplysninger og offentliggjøring av bilder, men disse handlingene gjøres lovlig med et samtykke. Dermed kan foreldre med samtykkekompetanse, samtykke overfor sin egen offentliggjøring av barnet. Noe som fører til at barns rett til privatliv og personvern kan bli krenket av barnets egne foreldre. Dette vurderes slik at barns rett til beskyttelse mot eksponering på sosiale medier av sine foreldre ikke er tilstrekkelig vernet etter norsk rett.

Selv om det finnes grenser for foreldres bestemmelsesrett og samtykkekompetanse, i form av barns samtykkekompetanse og medbestemmelsesrett, vil barnet fortsatt ikke ha like godt vern som BK artikkel 16 tilsier. Her bør det gjøres vurderinger i forhold til hvordan norsk lov kan endres for å sikre at barn har de rettigheter som Norge har forpliktet seg til etter FNs barnekonvensjon. Imidlertid inneholder lovforslaget til ny barnelov en slik bestemmelse. Her vurderes blant annet spørsmålet om barns rett til privatliv blir krenket av foreldre på sosiale medier, samt utstrekningen av foreldrenes samtykkekompetanse.

Barns rett til beskyttelse mot at foreldre offentliggjør bilder av de på sosiale medier fremkommer også av strl. § 267. Høyesterett har vurdert hvorvidt en mor krenket privatlivets fred ved å offentliggjøre bilder av barnet sitt i sårbare og private øyeblikk. Moren ble dømt for overtredelse av bestemmelsen, og dermed har Høyesterett vist at det kan få konsekvenser å krenke barnets privatliv ved å offentliggjøre bilder av barnet. Likevel skal det mye til for å straffeforfølges for å offentliggjøre bilder av barna sine på sosiale medier, spesielt for hverdagslige bilder.

En slik beskyttelse fremkommer ikke av barnevernloven. Her må forhold i hjemmet tilsi at foreldrene ikke klarer å utøve foreldreansvaret på en tilstrekkelig måte, for at barnet skal ha rett til hjelp. Offentliggjøring på sosiale medier vil ikke alene kunne føre til at barneverntjenesten griper inn i familielivet, men i svært alvorlige tilfeller, gjerne kombinert med andre omsorgssvikter, vil det kunne føre til blant annet hjelpetiltak eller omsorgsovertakelse.

Likevel blir barns rettigheter opprettholdt gjennom straffeloven og barnevernloven, siden det settes grenser for hvilke offentliggjøring som er rettstridig eller ikke. Imidlertid trengs det

bestemmelser for hvordan foreldre generelt skal forholde seg til eksponering av barn på sosiale medier, ikke bare regler om hvilke tilfeller som er straffbare.

Barns rettigheter overfor foreldres offentliggjøring kan bedres på flere måter. For det første kan Norge ratifisere FNs barnekonvensjons tilleggsprotokoll nummer tre som oppretter en klagemekanisme for barnekonvensjonen. Da kan man på samme måte som man klager inn brudd på den europeiske menneskerettskonvensjonen til EMD, klage inn brudd på FNs barnekonvensjon til klageinstansen. Dette kan være med på å sikre at barns rettigheter blir gjennomført og ivaretatt. Imidlertid kan barns klagemulighet være vanskelig å realisere siden barnets verge har partsevne på vegne av barnet frem til barnet er fylt 18 år.¹⁵¹

Videre kan norsk lovgivning implementere barns rett til beskyttelse mot at foreldre offentliggjør bilder av barn på sosiale medier. Selv om denne retten beskyttes av EMK artikkel 8, BK artikkel 16 og GrL § 102, jf. § 104, er den ikke tilstrekkelig beskyttet av annen norsk lovgivning. Lovverket bør innføre en bestemmelse som tar for seg problematikken rundt det at foreldre muligens krenker barns privatliv på sosiale medier, og som i tillegg presiserer både foreldres og barns samtykkekompetanse, samt barns nektelsesrett. Et lovforslag til ny barnelov er under utforming, og viser at det vil komme en slik bestemmelse. Betydningen denne bestemmelsen vil komme til å ha i praksis må vurderes etter den lovfestes, men det er uansett et stort steg i riktig retning. Dette vil styrke barns rettigheter overfor foreldrenes offentliggjøring betydelig. Ikke bare vil bestemmelsen gi foreldre mindre handlerom når det kommer til eksponering av barna på sosiale medier, men den vil også gi barna større mulighet til være med på å bestemme hva som blir offentliggjort eller ikke.

I tillegg til dette burde personvernforordningen endres slik at den harmoniserer med FNs barnekonvensjon. Det er overraskende at en relativt ny personvernforordning, som går langt for å sikre personopplysninger, ikke har tatt hensyn til barns rett til privatliv etter BK artikkel 16. Imidlertid er ikke dette noe Norge selv kan endre på, men det burde kunne fremmes en bekymring om temaet. Likevel vil nok ikke personvernforordningen endres omgående, og dermed er det enda viktigere at annen lovgivning sikrer forholdet, slik at barns rettigheter blir opprettholdt.

¹⁵¹ Tvisteloven § 2-4, jf. § 2-2.

Til slutt, og nesten det viktigste man kan gjøre for å sikre barnas rettigheter, er å fremme kunnskap. For at foreldre skal vite at det å offentliggjøre bilder av barna sine på sosiale medier kan innebære en krenkelse av deres privatliv, må foreldrene ha kunnskap om dette. Dermed burde dette være et tema som tas opp, både på barselskurs, i barnehagen og på skolen. Dette gjør at foreldre er kjent med temaet, og kanskje tenker seg om en ekstra gang før de offentliggjør bilder av barna sine. I tillegg vil dette være en god måte for myndighetene å følge opp barns rettigheter uten å overvåke enhver offentliggjøring.

Selvfølgelig vil det fortsatt være foreldre som offentliggjør bilder av barna sine igjennom hele livet. Imidlertid er håpet at antall barn som får privatlivet sitt krenket av foreldrene sine på sosiale medier blir færre, slik at den neste generasjonen ikke må leve med «internett-bagasjen» som foreldrene deres har laget, og kan skape sin egen identitet på sosiale medier.

Litteraturliste

Lov

Adopsjonsloven	Lov 16. juni 2017 nr. 48 om adopsjon
Barneloven	Lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre
Barnevernloven	Lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester
EØS-loven	Lov 27. november 1992 nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS)
Grunnloven	Kongeriket Norges Grunnlov av 17. mai 1814
Helseforskningsloven	Lov 20. juni 2008 nr. 44 om medisinsk og helsefaglig forskning
Menneskerettsloven	Lov 21. mai 1999 nr. 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett
Pasient- og brukerrettighetsloven	Lov 2. juli 1999 nr. 63 om pasient- og brukerrettigheter
Personopplysningsloven	Lov 15. juni 2018 nr. 38 om behandling av personopplysninger
Personopplysningsloven (opphevet)	Lov 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger
Straffeloven	Lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff
Straffeloven (opphevet)	Almindelig borgelig straffelov av 22. mai 1902 nr. 10
Tvisteloven	Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister

Vergemålsloven

Lov 26. mars 2010 nr. 9 om vergemål

Åndsverkloven

Lov 15. juni 2018 nr. 40 om opphavsrett til åndsverk mv.

Konvensjoner

BK

Convention on the Rights of the Child 20 November 1989/FNs konvensjon om barnets rettigheter

EMK

Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms 4 November 1950/Den europeiske menneskerettskonvensjon

SP

International Covenant on Civil and Political Rights 16 December 1966/Internasjonal konvensjon om sivile og politiske rettigheter

Forordning

Personvernforordning

Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)/Forordning om beskyttelse av individer ved behandling av personopplysninger og om fri flyt av slike opplysninger

EU-direktiv

95/46/EC

Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data/Europaparaments- og rådsdirektiv 95/46/EF om beskyttelse av fysiske personer I forbindelse med

behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger

(EU) 2015/1535

Directive (EU) 2015/1535 of the European Parliament and of the Council of 9 September 2015 laying down a procedure for the provision of information in the field of technical regulations and of rules on Information Society services/Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/1535 om en informasjonsprosedyre for tekniske forskrifter og regler for informasjonssamfunnstjenester (kodifisering)

Forarbeider

Dokument 16 (2011-2012)

Rapport til Stortingets presidentskap fra Menneskerettighetsutvalget om menneskerettigheter i Grunnloven, avgitt 9. desember 2011

Høringsnotat 6. juli 2017

Ny personopplysningslov – gjennomføring av personvernforordningen i norsk rett fra Justis- og beredskapsdepartementet

Meld. St. 39 (2015-2016)

Individklageordningene til FNs konvensjoner om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter, barns rettigheter og rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne

NOU 1977: 35

Lov om barn og foreldre (barneloven)

NOU 2020: 14

Ny barnelov; til barnets beste

Ot.prp.nr. 22 (2008-2009)

Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning)

Ot.prp.nr. 104 (2008-2009)

Om lov om endringer i barnelova mv. (flytting, delt bosted, samvær, vold mv.)

Prop. 47 L (2011-2012)

Endringer i personopplysningsloven

Prop. 106 L (2012-2013)

Endringer i barnevernloven

Rettspraksis

Høyesterett

HR-2017-18-U

HR-2019-2038-A

Rt. 2007 s. 687

Rt. 2008 s. 489

Rt. 2014 s. 1105

Rt. 2015 s. 93

EMD

A. v. Norway, saksnummer 28070/06, avsagt 09.04.2009

Amann v. Switzerland, saksnummer 27798/95, avsagt 16.02.2000

Axel Springer AG v. Germany, saksnummer 39954/08, avsagt 07.02.2012

Demades v. Turkey, saksnummer 16219/90, avsagt 31.10.2003

Lillo-Stenberg and Sæther v. Norway, saksnummer 13258/09, avsagt 16.04.2014

Niemietz v. Germany, saksnummer 13710/88, avsagt 16.12.1992

Von Hannover v. Germany, saksnummer 59320/00, avsagt 24.09.2004

Von Hannover v. Germany (No. 2), saksnummer 40660/08 og 60641/08, avsagt 07.02.2012

EU-domstolen

Case C-101/01 Case C-101/01 Bodil Lindqvist mot Åklagarkammaren i Jönköping, avsagt 06. november 2003

Case C-434/16 Case C-434/16 Peter Nowak v. Data Protection Commissioner in Ireland, avsagt 20. desember 2017

Juridisk litteratur

Bøker

Grønvold og Hendis (2014) Grønvold, Sara Eline og Morten Hendis, *Barn og personvern*, 1. utgave, Kommuneforlaget 2014

Høstmælingen, Kjørholt og Sandberg (2020) Høstmælingen, Njål, Elin Saga Kjørholt og Kirsten Sandberg, *Barnekonvensjonen: Barns rettigheter i Norge*, 4. utgave, Universitetsforlaget (2020)

Lindboe (1997) Lindboe, Knut, *Barnevernrett: juridisk håndbok i barnevern*, 3. utgave, Tano Aschehug 1997

Skullerud mfl. (2019) Skullerud, Åste Marie Bergseng, Cecilie Rønnevik, Jørgen Skorstad og Marius Engh Pellerud, *Personopplysningsloven og personvernforordningen (GDPR): Kommentartutgave*, Universitetsforlaget 2019

Wessel-Aas og Ødegard (2018) Wessel-Aas, John og Magnus Ødegård, *Personvern: publisering og behandling av personopplysninger*, Gyldendal 2018 (lest på Rettsdata.no)

Artikler

Asland (2016) Asland, John, «De Castbergske barnelover 100 år», *Tidsskrift for familie, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 01/2016 s. 1-8

Smith (2011) Smith, Lucy, «Om barns personvern», *Tidsskrift for familie, arverett og barnevernrettslige spørsmål*, 02/2011 s. 106-126

Lovkommentar

Galtung (2019) Galtung, Andreas, *Norsk Lovkommentar: Åndsverkloven*, Rettsdata.no (sjekket 18. februar 2021)

Kierulf (2015) Kierulf, Anine, *Norsk Lovkommentar: Grunnloven*, Rettsdata.no (sjekket 30. april 2021)

Köhler-Olsen (2015) Köhler-Olsen, Julia, *Norsk Lovkommentar: Barnevernloven*, Rettsdata.no (sjekket 20. mai 2021)

Matningsdal (2020) Matningsdal, Magnus, *Norsk Lovkommentar: Straffeloven*, Rettsdata.no (sjekket 20. mai 2021)

Møse mfl. (2017) Møse, Erik og Jørgen Aall t.o.m. 2005, Ragnar Nordeide f.o.m. 2006 og Eirik Bjørge f.o.m. 2015, *Norsk Lovkommentar: Menneskerettsloven*, Rettsdata.no (sjekket 12. februar 2021)

Olsen (2020) Olsen, Thomas, *Norsk Lovkommentar: Personopplysningsloven*, Rettsdata.no (sjekket 30. april 2021)

Sandberg (2018) Sandberg, Kirsten, *Norsk Lovkommentar: Barneloven*, Rettsdata.no (sjekket 18. februar 2021)

Annen litteratur

Allstrin (2014) Allstrin, Nina Tøgersen, *Barns rett til beskyttelse mot at foreldrene deres offentliggjør personlige informasjon om dem på sosiale medier – er barn tilstrekkelig beskyttet?* Masteroppgave, UiT Norges arktiske universitet

Ebbesvik (2016)

Ebbesvik, Camilla, *Bars rett til personvern i sosiale medier: Gir dagens regelverk tilstrekkelig beskyttelse?*
Masteroppgave, UiO Det juridiske fakultet

FN-erklæringer

FNs erklæring om barns rettigheter Declaration of the Rights of the Child, proclaimed by the General Assembly, resolution 1386 (XIV) 20 November 1959

FNs verdenserklæring om barnets rettigheter Universal Declaration of Human Rights, proclaimed by the General Assembly, resolution 217 A (III) 10 December 1948

Uttalelser fra barnekomiteen

Barnekomiteens fjerde Concluding Observation til Norge Considerations of reports submitted by States parties under article 44 of the Convention, Concluding observations: Norway, CRC/C/NOR/4, 29 January 2010

Nettkilder

Datatilsynet (2019) a Datatilsynet, «Behandlingsgrunnlag: Samtykke», Datatilsynet.no, 08. august 2019, <https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/behandlingsgrunnlag/veileder-om-behandlingsgrunnlag/samtykke/> (sjekket 03. mai 2021)

Datatilsynet (2019) b Datatilsynet, «Om personopplysningsloven med forordning og når den gjelder», *Datatilsynet.no*, 21. august 2019, <https://www.datatilsynet.no/regelverk-og-verktoy/lover-og-regler/om-personopplysningsloven-og-nar-den-gjelder/> (sjekket 30. april 2021)

- Datatilsynet (2020) Datatilsynet, «Bilder av barn: Sett deg inn i reglene», *Datatilsynet.no*, 19. mars 2020, <https://www.datatilsynet.no/personvern-pa-ulike-omrader/skole-barn-unge/bilder-av-barn-pa-nett/sett-deg-inn-i-reglene/> (sjekket 18. februar 2021)
- Enli og Aalen (2018) Enli, Gunn og Ida Aalen, «Sosiale medier», *Store Norske Leksikon*, 14. mai 2018, https://snl.no/sosiale_medier (sjekket 06. mai 2021)
- FN-sambandet (2020) FN-sambandet, «Barnekonvensjonen», *FN.no*, 21.12.2020, <https://www.fn.no/om-fn/avtaler/menneskerettigheter/barnekonvensjonen> (sjekket 09. februar 2021)
- FN-sambandet (2021) FN-sambandet, «Menneskerettigheter», *FN.no*, 21.01.2021, <https://www.fn.no/tema/menneskerettigheter/menneskerettigheter> (sjekket 12. februar 2021)
- Gisle, Moronski og Asland (2021) Gisle, Jon, Nina Hovland Moronski og John Asland, «Barnelovgivning», *Store Norske Leksikon*, 12. februar 2021, <https://snl.no/barnelovgivning> (sjekket 15. februar 2021)
- Gursli-Berg og Sjursen (2020) Gursli-Berg, Gunhild, Øyvind Sjursen, «Den europeiske menneskerettskonvensjon», *Store Norske Leksikon*, 04. september 2020, https://snl.no/Den_europeiske_menneskerettskonvensjon (sjekket 21. mai 2021)
- Lønnå (2019) Lønnå, Elisabeth, «Castbergske barnelover», *Store Norske Leksikon*, 30. januar 2019, https://snl.no/Castbergske_barnelover (sjekket 09. februar 2021)

- Regjeringen (2018) Regjeringen, «Ny personopplysningslov og EUs personvernforordning», *Regjeringen.no*, 20. juli 2018, <https://www.regjeringen.no/no/tema/lov-og-rett/innsikt/ny-personopplysningslov/id2592984/> (sjekket 18. februar 2021)
- Regjeringen (2020) Regjeringen, «FNs konvensjon om barnets rettigheter», *Regjeringen.no*, 09. oktober 2020, <https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/fns-konvensjon-om-barnets-rettigheter/id2511390/> (sjekket 05. februar 2021)
- Tande (2020) Tande, Knut Martin, «Åndsverkloven», *Store Norske Leksikon*, 11. februar 2020, <https://snl.no/andsverkloven> (sjekket 18. februar 2021)

